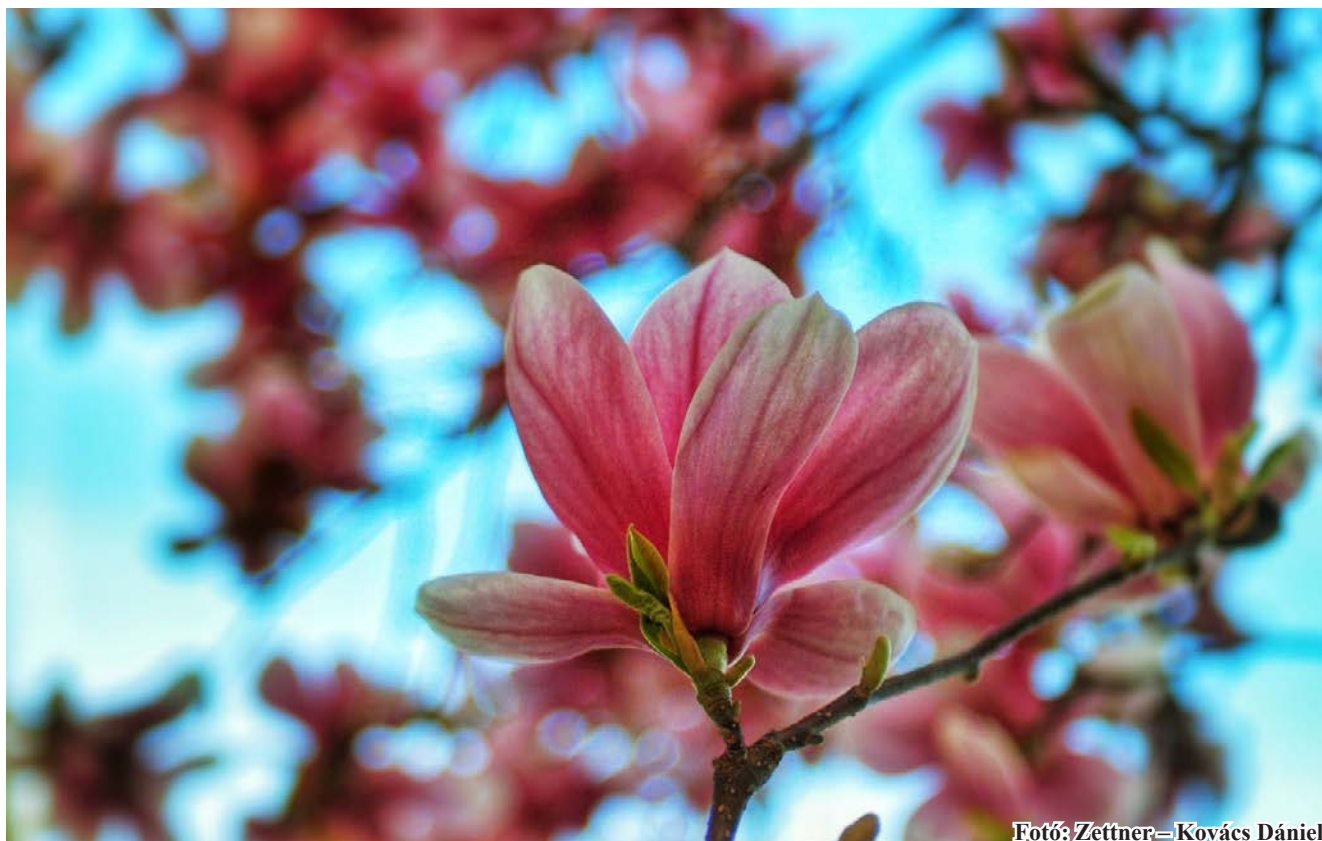

Unitárius Élet

76. évfolyam 2022. január – április

Fotó: Zettner – Kovács Dániel

Örökkévaló Istenünk, Gondviselő jó Atyánk!

Áldunk Téged jókedvű ajándékozó szeretettedért. Felfogni sem vagyunk képesek, mennyi mindent kapunk Tőled naponta. Tudván tudjuk, hogy Te vagy a forrása magának a Létezésnek is. Te ajándékozod pusztán életünk feltételeit, természeti törvényeidet úgy alkottad, hogy az Életet fenntartsák. Tőled jön a napfény és az eső, az ég és a föld, táplálékunk és hajlékunk, életünk és egészségünk.

Lelki életre is teremtetél bennünket, olthatatlan vágyat ébresztve szívünkben, hogy ne csak a földet lássuk, hanem édenkertet műveljünk, ne csak a betűk formáját ismerjük meg, hanem az írás értelmét, a szellemi lét szépségét, mindent átformáló erejét is felfogjuk.

A Lélek kitöltésének ünnepén készítjük a szívünket a csodára. Lecsendesítjük bennünk dúló félelmeinket és viharainkat, szembenézünk gyarlóságainkkal, megtisztítjuk gondolatainkat és kapcsolatainkat, kinyitjuk szívünk ajta-

ját. Így várjuk, hogy a Lélek világossága töltsen be egész életünket. Nélküled erőtlene és kedvetlenek vagyunk, szeretet nélkül fordulnánk egymás felé. Árva és üres a szív, ahol nincsen szállásod.

Köszönjük naponként megújító evangéliumi örömeidet, amit lelkünk ébredésére, bátorítására ajándékozik nekünk.

Köszönjük a tanítványok bátorságát, hogy vallani és vállalni mertek Téged az első Pünkösd ünnepén.

Köszönjük a Szentlélek ajándékait, amivel vigasztalsz, bátorítasz és gyógyítasz bennünket.

Köszönjük lelki és hitbeli otthonunkat, Unitárius Anyaszentegyházunkat, a Jézus követők közösségét.

Kérünk téged, áldj meg bennünket is pünkösdi lelkesültséggel és erővel, hogy Jézus tanításainak méltó követői lehessünk most és minden időben. Ámen

A megújulás felé

Tisztelt Olvasó!

Szeretettel köszöntöm Önt az Unitárius Élet főszerkesztőjeként. Szabó Csengele vagyok és 2015 óta szolgálok a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének lelkeseként az unitárius

gyülekezeteket. Fiatalként éreztem először a késztetést arra, hogy ezen az úton induljak el és nekem is meg kell fogynom a szekér rúdját, mert együttes erővel könnyebb a szépreményű jövő felé húzni azt. Hiszem, hogy az ember élete nem hiábavaló, célja van minden egyes döntésünknek. Én az egyházi szolgálat mellett döntöttem, mert fontosnak tartom a népem lelki fejlődését, időt szánni a nevetésre, a sírásra, az építésre és a megpihenésre is. Bármennyire nem mai az egyházi rendszer, unitárius vallásunk szellemisége még ma is időszerű. Ezt a lehetőséget szeretném megragadni a mában és e nagy múlttal rendel-

kező unitárius folyóiratnak a lapjain keresztül is eljuttatni azokhoz, akik még nem itatódtak át a hitbe fonódott ésszerűség gondolatmenetével. Mert legnagyobb örökségünk a szelíd galamb lelkünk, melyet körbefon a tudás jelképe biztos talapzatra felépítve. Kincsünk az elfogadás és a lelkesedés, a nyitottság, a tettekészség. Zászlónk a Jézus tanítása, reménységünk a mindig jelen levő Isten gondviselése.

Jelen lapszámunk témája a megújulás, mely nem a múlttól való elszakadást jelenti, hanem a meglévőnek finomítását, csinosítását, gondozását alakítva egy kicsit az adott élethelyzethez, társadalmi rendszerekhez. Hiszen ha az ember a múltban ragad könnyen megfélemedezik a máról, az életében jelen levő kötelességekről. Célunk a megismertetés, a fejlődés és az unitárius öntudat erősítése. Mert nem számokban mérjük a hitet, ahogyan nem mértékegységben mérjük a szeretet sem. Tett, cselekedet kell a fejlődéshez, alázat a megismeréshez és a befogadáshoz. Arra hívom a kedves Olvasót tartson velünk ezen az úton. Legyünk együtt fáklyák a sötétségben, hogy messziről is lássák fényünket, ha kell induljunk külön utakra idegeneket is megismertetni hitünkkel, vallásunkkal, múltunkkal és jelenünkkel. Ez közös feladatunk. Bízunk a jó Isten gondviselő szeretetében, az erőben melyet Tőle nyerünk, hogy küldetésünket siker koronázza.

(SZABÓ CSENGELE)

Éppen elég!

Konfirmációi beszéd
Bartha Mária Zsuzsanna

Máté 5,13-16

„Ti vagytok a föld sója. Ha pedig a só megízetlenül, mivel lehetne ízét visszaadni? Semmi sem való már, csak arra, hogy kidobják, és eltapossák az emberek. Ti vagytok a világ világossága. Nem rejthető el a hegyen épült

város. A lámpást sem azért gyűjtják meg, hogy a véka alá, hanem hogy a lámpatartóra tegyék, és akkor világít mindenkinek a házban. Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.”

Kedves Konfirmáló Ifjak, Ünneplő gyülekezet!

Figyelem, figyelem, fontos esemény következik! Ünnepelni gyűltünk össze, ma számot ad hitéről a

konfirmáló ifjúság! Ma van a nagy nap, amikor a templomban, a gyülekezet színe előtt megszólaltok.

Hosszú hónapok alatt készültünk együtt, kitárult előttetek is unitárius hitvilágunk. A Káténk segítségével lépésről-lépésre, fogalomról-fogalomra jutottunk el egy teljesebb vallásos világnézetig. Mindannyiunk számára ez a mai konfirmáció: ismétlés, hitünkben való elmélyülés és megerősödés. Reméljük, ha megkérdezik tőletek, tőlünk, mindnyájunktól, mit jelent unitáriusnak lenni, az eddig tanultak és életgyakorlatunk alapján válaszoljuk, hogy Jézus tanítványai vagyunk.

A vallásgyakorlat számomra felidézi a mesét, amelyben a királylány úgy szereti édesapját, a királyt, mint ételben a sót. Nincs ebben nagyotmondás, gyakorlatias, őszinte, a föld ajándékait elfogadó szeretet. A gyermekmondóka is megemlíti:

Íze van a sónak,
Értelme a sóznak,
Hidege a hónap,
Tüze a jó lónak,
Feneke a tónak,
Jutalma a jónak.

Olyan sokra nincs szükség a sóból, de nélküle élvezhetetlen az étel.

Vallásosságban sincs szükség túlzásokra, sem sokra, sem kevésre, de nélküle élvezhetetlen az élet. Milyen gyakorlatiasan, mindenki számára ismert és érthető módon tárja elénk Jézus világunkban való szerepünket és működésünket. Ahogy erre a konfirmáció ünnepre készültünk nagy figyelmet fordítottunk arra, hogy ezután is vegyetek kezetekbe a Szentírást, tudjatok keresni a sorokban és a sorok között, értsétek és éljétek a tanításokat. Ehhez iránytű a Káténk, az élethosszig tartó tanulásnak.

Textusunkban a só és a fény: két alapfogalom a Hegyi beszédből. Ifjúi lelkesedéssel mondtátok kátéórán, máris kész a sólámpa, az maga az egészség. Tényleg nagy tanító Jézus.

A belső képek, melyek a sóhoz és a fényhez kapcsolódnak mai világunkban inkább félelmet keltőek. A só nem egészséges, sokszor halljuk, milyen veszélyes a sózás. A fény ellen is napvédő krémekkel védekezünk, nehogy megártson.

Lássuk csak, mit tár elénk a só és a fény az evangéliumban!

Vegyi összetétele alapján nátrium-kloridnak nevezzük a sót, kristályos vagy fehéres por formájában használjuk. Mint ásványi anyag a táplálékunk részét képezi, szervezetünk számára nélkülözhetetlen létszükséglet. Vérünknek megközelítőleg egy százalékát képezi só. Az egész szervezetünk élettani egyensúlya csak a só megfelelő tömegű jelenlétével biztosítható. Súlyos károk, életveszélyes betegségek léphetnek fel, ha a sók mennyisége akár csak kis mértékben is változik a szervezetünkben.

A bibliai időkben a sót nem műanyag zacskókban értékesítették, hanem a következőképpen: az ízesítésre használt sót a Holt-tengerből nyerték, melynek partján a tömény sóoldatból a kövekre kicsapódó sókristályokat összegyűjtötték. A kis textil zsákokcákba csomagolt, sókéreggel bevont kavicsokat bemártották az ételbe, amíg az a megfelelő ízt elnyerte. Ha a kövekről leoldódott a só, az értéktelenné vált és kidobták. Erre az eljárásra utal Jézus, amikor a megízetlenülésről beszél.

A só jelentőségét mutatja az is, hogy a világossággal emeli egy szintre, azzal állítja párhuzamba. A világosság a lelkünkben az evangélium fénye, drága kincsünk.

Itt, a konfirmáció alkalmával emlékeztetem mindnyájunkat arra, hogy a tanítványoknak, így nekünk is pótolhatatlan feladatunk van Isten országában: ízesíteni kell, világítani kell, Isten dicsőségét felmutatni a mindennapokban, hálátelten megköszönni csodálatos világát, melybe elhívott bennünket.

Az ízesítésen túl még nagyobb jelentősége van a só-

nak a tartósításban. A bibliai időkben még nem volt elérhető a mélyhűtés, a sónak pótolhatatlan szerepe volt a húsok, halak konzerválásában. Valószínűleg ezért szimbolizálja Isten néppel kötött szövetségének álladóságát, tartósságát: „sónak szövetsége ez, örökkévaló az Úr előtt” (4Móz 18,19 Károli fordítás). Ugyanakkor ismerjük a gyakorlatot, hogy minden ételáldozatot megsóztak: „Ne hagyd le az ételáldozatról Istened szövetségének sóját” (3Móz 2,13)

A só útja mentén hazánkban is várakat építettek, vámot szedtek. Nyelvünk is megőrizte, ha valamire nagyon vár vagy vágyik valaki, akkor sóvárog. Ezeket a várakat, ellenőrző pontokat hegyekre építették, megszűrő lehetett látni világosságát és messze el lehetett látni onnan.

Lelki életében az ószövetségi embernek Jeruzsálem volt a hegyen épített város, onnan érkezett a lelki, szellemi táplálék, a hívő ember hiteles életében elzarándokolt az egyetlen templomba.

A lelki élet hitelessége ma egyre fontosabb. Most iránytűt kaptok a kezetekbe, lelki értelemben segít eljutni a hegyen épített városba, ahol a fény világít. Megkapjátok a titkos arányokat is, mennyi az éppen elég a sóból, hogy jóízű legyen ételeitek és életetek.

A ti életetek fényesen világítson, a jó példátok által, hogy Jézus tanításait élitek és az Ő követői vagytok. Mindannyiunk számára visszhangzani fognak a Káté kérdései és a válaszok. Emlékezzünk, tőlünk, hogyan lett kikérdezve, milyen volt akkor a konfirmációnk.

Most, a mai ünnepi alkalommal ti vagytok azok, akik vallást tesztek hitetekről. Elindultok önállóan utatokon, immár érettebben, felnőttében, felkészültebben.

Befejezésül Kriza János sorait idézem 215. énekünk-ből:

„Szent örömmézésre gyúl Isten, e ház népe,
Emlékünkbe felvonul múlt időknek képe.
Ami benn szép és jó, lelked fényírása,
Ami bús, az oktató: bölcs kezéd vonása.

Isten, egy igaz való, oszthatatlan egység,
Nincs hozzá több hasonló imádandó felség,
Mint örök tűz, élt szívünk mélyében az eszme,
S hogy vallhatjuk, ez hitünk drágán nyert győzelme.”
Ámen.

Simén Domokos

Simén Domokos

1928. december 14-én született unitárius lelkészi családban. Amennyiben figyelemmel kísérjük iskoláit, majd a teológiai kar elvégzését, valamint saját nyilatkozatát, akkor egyszerűnek bizonyul, hogy megjelöljük elhivatottságának tényét. Azt azonban tudom, hogy a közeg, melyben született és nevelkedett, indítást adott eljövendő munkája végzéséhez, de erről igazán a 49 esztendő beszél, mely alatt – jellemző módon, mint Simén Domokos adta magát egyházi, közösségi, vagy éppen családi ügyéhez. Saját szavaival: „Sokan vannak, kik ismertek, kevesebben, kik még megismernének, s nagyon kevesen, kik végig ismertek életemen keresztül. Mondok hát magamról is.”

Az én életem követ-dobáló Hargitám, a szülőfalum, Homoródalmás. Itt a 43 éves korában, nagyon korán elhalt lelkész, ki nekem Édesapám is volt, Ő volt az a kéz, melyen keresztül megfogta Isten a kezem. Édesanyám, ki a torockói gyász falujából hozta magával törekeny testében a törhetetlen lelket, özvegyen nevelte fel 1945 karácsonyától, a homoródszentmártoni iskola tanítói fizetéséből 4 gyermekét és mindeniknek tisztességes kenyeret és anyai szívet adott.”¹ Azonnal meg kell állnom egy pillanatra a szülőfalunál. Sokszor összefolyik „álmodozásában” a két falu emléke: Homoródszentmártoné és Almásé. Nekünk azonban mindig vigyáznunk kell arra, hogy mondataiból kiszűrjük, hogy éppen melyik helységről van szó. Almásról őt jellemző módon így ír: „A falu is úgy feküdt Isten gereblyéje után a hegyek rendje közt, mint ezer évvel azelőtt. A falu fejeinél a temető, felszegen a Szármány fenyvese nyitott-csukott ajtót-kaput a szomszéd faluk felé.”²

Beindul bennem a jó indulatú sajnálkozás – mire szinte hallom Domi bátyám szavát: „Engem te ne sajnálj”. Szót fogadok neki, pedig nem kellene – szívem szerint. Csak azért vett ilyen irányt bennem az együttérzés, mert hirtelen ránéztem születési évszámára, s azonnal látom,

hogy az alig tíz éves gyermeknek nem a futó, vagy tartós örömben dúskál, hanem a könyörtelen élet mindennapjainak sötét takaróját „húzgálja”, hogy itt-ott napfény kerüljön gyermek szívébe, s ne csak szépnek lássa saját életét, hanem annak is mutassa majd felnőtt korában, ugyanakkor egy szóval se sértse azokat, akik Isten után életet adtak neki.

Szomorú vagyok azért is, hogy annak az időszaknak szennyfoltja maradt a vasgárda ténykedése, de ami – minden „gazdag története” ellenére – soha nem került közel a szívemhez. Nem tudom van-e különbség a között, hogy az említett gárda tagjai helybeliek, vagy éppen az „örmester” irányítása alatt végezték a helybeliekkel szembeni megalázó ténykedéseiket. Ma még nem tartom valószínűnek, hogy bármikor elcsábít majd engem a téma, de lenyűgözött Domi bátyám ügyszó való állása, hiszen szókimondásával szinte egyenesen szemben áll az a hozzáállás, amit ő a kérdésnek szentel. Talán maga sem szeretett volna többet foglalkozni az eseménnyel, mint én. Az azért mégis szóra érdemes, hogy koholt vádakkal szemben lelkész-édesapjának több mint 23 pere volt a „megmaradás vádlottak-padján.” Nem ismerem ezeknek a pereknek az anyagát, de az üggyel kapcsolatosan tudom, hogy az utolsó perek egyikében azzal vádolták a lelkészt, hogy dinamitot dugott el, amit aztán a „gárda” ellen használtak volna fel.³

Felnőtt fejjel gondolkodik ugyan visszaemlékezése során, de gyermek szívvvel viszonyul 1938 karácsonyához, amikor szobafogsága miatt ketreccé változott számára a fűtött szoba, s nem tudott kimenni a többi gyermekkel, hogy részévé váljon a tartós tél csodájának. Akkor még nem tudhatta, hogy az esztendő karácsonya, s így a tél sem vendégségbe, bemutatóra jött, hanem kibérelte az egész határt tavaszig.

Gyermekkorának második sötét foltja sem váratott sokáig magára, hiszen a háborús események mély árkat véstek a fiatal serdülőben. Emlékeit nem veszi körül sok könny, sem túlradó kesergés, de minden visszaemlékezésében megtalálható a rá valló, szerény panasz, mely elegendő nyomatékot hordoz magán ahhoz, hogy bárki megértse, átlássa az adott időszak könyörtelen keménységét.

A 17 éves ifjú a „köves vízmosságában” ütötte agyon a

¹ Beköszönő beszéd – Csíkszereda, 1977.

² „Karácsonyfa ünnepélyre” c. beszéd – 1987.

³ „Félek, ki ment meg?”- újságcikk.

napot, amikor repülőgépek jelentek meg a feje fölött, s a kétségbeesett, ide-oda szaladgáló fiataalt „*hazaszivárgó*” német katonának hitte, akit megfelelő módon golyózáporral bírt helyben maradásra. Nem mészázott sokáig az életben maradás magyarázatán, hiszen tudta akkor is és később még inkább, hogy Isten kezében van, s így csakis Isten akaratából történhet vele nagy baj.

A másik „élmény” sokkal eseménydúsabb, mint, ahogy azt szükségszerűen elmondhatom. Azt már tudjuk, hogy elvonultak a németek, sőt nyomukban voltak „*Iváné*”, akik mint tudjuk a történelmi eseményekből, meg sem álltak, míg Berlinig nem értek. A sok, apró történés egyike volt, ami édesapjával és vele történt ebben az időszakban. Azt meséli Domi bátyám, hogy egy katona lemaradt a többitől. Nem részletezi, hogy miért, de tényként állítja, hogy azok közé tartozott, aki szeretete a szilvapálinkát. Ennek köszönhetően nem csak a csűrkapuhoz állította az édesapját, hanem gépfegyver sorozattal „*körbe is rajzolta*” őt. A sikeres mutatóváltást követően bebizonyosodott, hogy nem volt alapfokú szándéka a mutatóváltásnak, hogy golyót röpítsen a vétlen emberbe, hiszen egy újabb szórakozásra kényszerítette, most már apát és fiát. Mennyi mindent megtesz az ember az életéért, hiszen akit Isten megáldott megfelelő értelemmel, az tudja, hogy meg kell becsülnünk ezt az egyetlen, földi keretek közé szorítható életünket. De az már többet jelent, amikor állati sorba kényszerítenek, éreztetve, hogy annak is tartanak minket. Érdekes, hogy ilyenkor segít a félelem, s nem válogat abban, hogy valaki fiatal, vagy felnőtt. Teszi az ember, amit akkor éppen jónak talál. Nem másért, csak hogy mentse az irháját. Az történt ugyanis, hogy az említett „*Iván*”, miután még néhányszor meghúzta a szilvapálinkás üveget, arra kényszerítette az unitárius papot és fiát, hogy fogják be magukat a „*rozoga sárga kocsiba*”. Mikor ez megtörtént a lehető legrövidebb időn belül, akkor maga felült a bakra, majd hangosan „*csáगतott*” és végig kocikáztatta magát a falun. Időnként diadalittasan levegőbe röpített egy-egy sorozatot, hogy azok is felfigyeljenek az eseményre, akik különben távol tartották volna magukat a történésektől.

Jó lelkű emlékezéssel áldotta meg Isten Simén Domokost, mert nem ragadta el sosem a bosszú. Azok közé tartozott, akik hangsúlyozták — hogy elég volt számomra a szenvedés, a megaláztatás, az elviselt sorozatos szegény — nem akarja, hogy mások ugyanebben részesüljenek. Így feledte el Ivánt is, s talán édesapjával együtt azért imádkoztak, miután kifogták magukat a kocsiból, letörölték verítékeiket, hogy Isten szerencsésen hazavezérelje az orosz katonát. Arról nem tudok semmit, hogy meghallgatásra talált-e ez a közös ima!

Karácsonyra, amolyan háborút követő hangulatú-

ra készült a falu, s így szeretett volna advent után belépni a szeretet ünnepének áldásaiba a Simén család is. A várakozás más területre tevődött át, bár a fiatal Simén Domokos lelkében még mindig bízott az ünnep tiszta örömeiben. Megszokta a családban, hogy a várakozó lelkiület csodákra képes, hogy a szegénység, bú-baj, ha egy rövid időre is, de eltűnik minden családból, ahol szívvel-lélekkel várják a „*betlehemi angyalokat*”. Náluk ebben nem volt hiány. Mégis „*elrondult*” 1945. év karácsonya. Életének legszomorúbb karácsonyát érte, hiszen az elmúlás, a sötét ruhával közeledő halál valóság volt a lelkes család életében édesapja szolgálata miatt, de ennyire azért mégsem állt közel hozzá. Régen megtanult karácsonyi verset mondogat magában, a „*Szálljatok le, szálljatok*” címűt, amikor hirtelen megakadt. Ez nem olyan régi botlás volt, mint kisebb korában, s édesanyjára figyelve azonnal tudta a folytatást, hanem a megdöbbenés okozta végleges közökkenés. Erről ő így ír: „*Verset nem mondott senki, mert édesapám haldoklott. Ott és akkor jutott eszembe megint az a régi karácsony, mikor vártam a sugást. Magamban elkezdtem mondani a verset "Szálljatok le", hullt a könnyem, akasztott a sírás, mert nem csak mondtam, akkor tudtam meg, hogy én is árva lettem. Leszálltak és elvitték a betlehemi angyalok örökre édesapámat.*”⁴

Simén Domokos életének következő, szégyennel teljes állomása következik. Nem a maga által elkövetett tettei miatt kell szemét-fejét lesütve beszélnie erről az időszakról, hanem azok helyett, akik segítettek a korabeli vezetésnek, hogy végrehajtsák a minden idők egyik legmegalázóbb, szégyentelen gaztettét. Arról a világról beszél, melyet *vakítással*, a szegénységben is örökös *szembeállítás*sal jellemzett annak idején Simén Domokos. A vakítást szó szerint értette, hiszen a kevesebb értelemmel megáldott és földdel rendelkező embereknek csak annyit kellett mondjanak, hogy mennyire igazságtalan az a világ, melyben élnek, mennyire jogtalan, hogy egyeseknek sok, másoknak semmi földjük nincs, s így nem kellett sokat várni arra, hogy melléjük szegődjön a szerencse. Mindenkinek földje, megélhetése lesz, de úgy, ha elveszük azoktól, akiknek van. Ebben segített az állam, a falubeliek pedig azon voltak, hogy megtörténjen a megvalósítás.

A szembeállítás már csak részletkérdés volt, amikor kulákká minősültek olyanok is a faluban, akiknek a megelőző időben sem bérbe adott földjük nem volt, sem nem munkáltattak földeket más emberek erejével. Ennek az összevisszaságnak csak egy parányi részét találtam meg Simén Domokos írásában, még kevesebbet beszéltem vele, míg élő kapcsolatban álltunk. Szokásos módon elintézte az adott időszakot, de vezetőivel együtt. Legyintett, majd a maga módján megállapította,

hogy milyen embereknek tartja azokat, akik félre vezették falus társait, sokszor rokonaikat, s arra kényszerítették őket, hogy elvegyék mások tulajdonát, földönfutókká téve őket, miközben szolgáltak egy olyan rendszert, mely alapjaiban hazugságra épült. Nincs birtokomban egyetlen részletes leírás sem abból az időből, amikor a pincébe, vagy a pajtába zárva egymás közt suttogva véleményt alkottak az akkori világ hiányos talentumú vezetőiről. Valamikor jó lenne, ha kézbe kerülne egy bő szavú, ilyen irányú vallomás!

A Székelykeresztúri Unitárius Gimnáziumban érettségizett. Ezt az időszakot jobb, ha saját szavaival „írom körül”: *„Féltem és menekülnöm kellett az Autonómból a Stalin tartományba, mert a „titkár elvtárs” füléből nem tudta kimosni az asztaldöngető, recsegő, visszafázó hangomat.”*⁵ Ez minden további nélkül merészségére vall, amennyiben csakugyan ilyen megengedett magának. Hogy mi igazolja ezt? A titkár elvtárs biztos nem, mert ő még korábban elment, s így csak Simén Domokos vallomása marad. Nincs semmi okunk kételkedni ezek valóságában, hiszen tartása, megnyilatkozása, egyénisége mind megfelelő bizonyíték arra, hogy rátalál saját szavú megjegyzése.

Amennyiben összevetjük a menekülést 1956 eseményeivel, akkor több irányban is szaladhatnak gondolataink. Erre viszont – éppen megfelelő anyag hiányában – nem fordítok én sem nagyobb hangsúlyt, mint amelyet elnyert Simén Domokos megnyilatkozásaiban. Amíg ezzel a témával kapcsolatosan beszélgettünk találkozásaink alkalmával, szinte közös álláspontunk volt 1956 eseményeiről, de az azt követő történelemről is. Ami megkülönböztetett minket: Ő benne élt az eseményekben, én pedig tőlük, másoktól hallottam az árulás rovására írható embereket és hozzuk köthető véleményeket, de ugyanakkor azt a koncepciós pert is, melyet ahhoz értők annyira kiterveltek, hogy évtizedeket követően sem lehet minden esetben tisztán látni a kérdést.

Simén Domokos Tőkés Lászlóval

Simén Domokos leszegezte nekem és másoknak is, hogy árulók nélkül is végrehajtották volna az unitárius lelkészek, teológusok bebörtönzését, de így felkeverték közöttünk az indulatokat, s arra törekedtek, hogy egy életre kétségessé tegyék a tisztán látást. Tény, hogy voltak ártatlan besúgók, de beépített emberek is, s az a szomorú, hogy sok esetben nyilvánvalóvá vált kilétük. Ennek ellenére együtt éltünk velük, az időszakkal, s vártuk türelmesen, míg Isten megoldja a feladatot. Amikor 1989-ben úgy látta, hogy megjött a változás, akkor szívesen és szeretettel állt Tőkés mellé, a nép elé, s mondta el szabadságra, demokráciára szabott gondolatait. Ahhoz, hogy nem sok időre rá – nem köpenyeget fordítson –, hanem bevallja, hogy még mindig éretlen erre a „demokráciára”, vagy még mindig nem érkezett el az a változás, amiben ő hitt azóta, hogy *„feje tetejére állt”* az a világ, melynek ő is része.

Amikor még nem tudta, hogy milyen következményei lesznek a beköszöntött demokráciának, így nyilatkozik: *„Véletlenül születünk ebbe a korbba, mikor nem csak nemzedék, hanem század és ezredévváltás tanúi is lehetünk az idén. Új kutat kell ásnunk, mennünk, haladnunk kell, hogy a jelent, mint a múlt kétségbeesettjei vihessük tovább. Hova tovább? Úgy, mint eddig?”*⁶

Az említett menekülést követi, hogy a kolozsvári Unitárius Teológiai Karon szerzett lelkészi oklevelet. Szolgálati helyei: Küküllőszéplak-Vámosudvarhely, Székelykál, Ádámos, Csíkszereda. Ez utóbbi egyházközség újrászervezője és a csíki-gyergyói szórványgondozás elindítója volt. Kinevezésére, valamint a későbbi évekre emlékezve így ír: *„A teológia elvégzése után a néhai Főtisztelendő, Dr. Kis Elek püspök úr kinevezett Székelykálba. Utána egyhangú meghívással az Ádámosi Unitárius Egyházközség kebeleztet be 22 évig. /.../ Valahányszor a Hargita árnyékába indultam, mindannyiszor azt mondtam, hogy megyek haza, s valahányszor megfordítottam a szekerem rúdját, mindannyiszor azt mondtam, hogy megyek vissza. Lokál-patrióta vagyok, ha szégyen is bevallani, a szülőföldet elfeledni nem lehet. Mikor tehettem mindig jöttem és hazajöttem Almásra, Szentmártonba, Szentpálra, vagy Torockóra épp úgy, mint Székelykeresztúrra és környékére, középiskoláim fővárosába”*.⁷

Ha két részre osztom gyakorló lelkészi működését, akkor elmondhatom, hogy az adott hely volt a meghatározó. Míg a Küküllői egyházkör lelkésze volt, addig természetesen az ottani események érdeklik. Korabeli feljegyzéseiből láthatjuk, hogy szorgalommal és érdeklődéssel vetette bele magát a számára még ismeretlen

5 „Félek, ki ment meg?”- újságcikk.

6 „Újévi biztató” c. beszéd.

A gondolkodásmódjáról szóló fejezetben további részletekkel szolgállok.

7 Beköszönő beszéd – Csíkszereda, 1977.

korok eseményeibe. Amikor áttevődött szolgálatának helye a csíki-gyergyói medencébe, attól a perctől kezdve az ottani unitáriusok gyülekezetbe szervezése, valamint a történeti igazság feltárása volt számára a legfontosabb szempont. Ez utóbbival kapcsolatosan több előadást is hallhattak az érdeklődők, melyekben a csíksomlyói búcsúval kapcsolatos ferdítéseket, valamint a történeti valóságnak megfelelő tudósításokat rakta következetes egymásutániságba. Ezeket a dolgozatokat teljesen átjárja székelgy gondolkodásmódja és az egyfajta határozottság is, mely nem csupán ráilleszthető Simén Domokosra, hanem egyszerűen rá jellemző.

Most úgy gondolom, hogy másoknak engedem át azokat a részleteket, melyek egyes lelkeszi állomáshelyéhez kötik életét. Ezt annál is inkább így hiszem, mert Simén Domokos azon kevesek közé tartozott, akik arra hívták fel figyelmemet, hogy a nagy „nemzet” történelme a kis eseményekből épül fel. Ha nem ismerjük ezeket a családokra, mindennapi személyekre és eseményekre lebontott történeteket, nem készülhet el a nagy forrás, melyből magára ismerhet az egész magyar nemzet. „Megfabrikálni”, valamilyennek be lehet mutatni egy nép történetét, de a kisemberekhez kapcsolható események teszik élővé és meghatározóvá a nagy eseményeket. Kis emberek, kis családok, kis nevek nélkül, nincs nagy történelem. Hiszem, hogy valaki, vagy valakik majd bevállalják, hogy sorra vegyék szolgálati helyeinek ténykedéseit, emberi kapcsolatait, ottani prédikálását, s folyamatos szöveggé öntsék azt, ahogyan ők látják az akkori időszak fiatal, vagy lassan tapasztalatokat szerző SIMÉN DOMOKOSÁT.

Lelkeszi pályafutásának általa rögzített jellemzésével kívánok emléket állítani. Vallomása következik, mely az 1970-es évek adott hangulatát vetíti vissza emlékeink vásznára, de a gondoskodás templomra vonatkozó hatásában: „Nem szüntem meg félni, mikor engedély nélkül műemlék templomot kellett javítani, mikor temetkezési Segélyegyletet, Dalárdát, Edényegyletet kellett szervezni és megtartani, mikor jegyzőkönyvezett gyűlésen megkérdezte a volt párttitkár: - melyik ér többet, a párttag, vagy az egyháztag?”⁸

A következő eseményt 1985-ből ragadtam ki, mely hozzászólás volt egy békeértekezleten. Ezen az értekezleten minden valószínűség szerint részt vettem - (a kör frissen kinevezett lelkeszeként – 1984) -, de nem szólnék igazat, amennyiben kimondom, hogy emlékszem valamire a felszólalásból. Azt tényként kezelhetjük, hogy S D és Szabó Dezső lelkesz egyformán hozták önmagukat ezeken az állam által is résztvevőt (inspektort) biztosító gyűléseken. Ízelítőül: „A lét bölcső-

jében ringatja Isten az életet. Hitünk szerint ez az élet Isten jó szándékú adománya. Aki adta, gazdagon dotálta a létet, hogy megmaradjon az élet, Nekj is és nekünk is, az embernek. Még az indulóban levő élet védelméről is gondoskodott.”

/.../ Én hiszem, hogy aki másként gondolkozik és cselekszik, az Isten céljának megcsúfolása mellett embertársának életére tör, az élet léte szakadását segíti. Kimondom nyíltan: gyilkos szándék vezeti.”

Nem térhetek át a következő gondolatra, míg egyetlen mondatban meg nem emlékezem arról a valóságról, mely aztán ezt követően végig kísérte Simén Domokost egész életében. 1980 októberében került a müncheni kórházba,⁹ ahol speciális műtétben részesült. Ez segítette őt abban, hogy a későbbiek során „talpon” maradhasson, s idősebb korában is képes legyen a járásra. Többet azonban ezzel kapcsolatosan nem nyilatkozom, hiszen Domi bátyámnak sem tetszene, s ismételten megfigyelmeztetne, hogy ebben az esetben másokat se indítsak sajnálkozásra. Azok pedig, akik örültek sántaságának, úgy sem változtatnak felfogásukon.

Nyugdíjba vonulását követően töretlenül és meggyőződéssel végezte feladatait, melyek talán még több réttűek voltak, mint az előtt. Szolgálatokat végzett azokon a helyeken, ahol felkérték erre (Marosvásárhely, Csíkszereda, Homoródalmás). Folytatta kutató munkáját, írta és előtárta dolgozatait, élte egyéni, nyugdíjas éveit. Ez utóbbival kapcsolatosan csak annyit jegyzek meg, hogy, bár egészségi állapota egyre romlott, (szívinfarktust követően saját maga ment be a sürgősségire), elvállalta történetírásom első kötetének lektorálását, sőt, mi több, halálát megelőzően megírta hozzá az előszót is.

Hadd álljon itt egy első idézet arról a stílusról, egyéniségről, szókimondásról, ahogyan magam is jellemezni kívánom őt. „Minden idők embere szívesen járt az eszmék és gondolatok szálfarengetegében, vagy csak övig érő cseplecsében. Benne utat és ösvényt vert, irtott, vagy ültetett. Idegenvezetőik közt filozófusokat és politikusokat, prózai közigazdász-lelkeket, lírai hango-lású életeket és a husángtörvényt tisztelőket egyformán találunk. Más és más völgyből és időből indultak el a nagy kérdés-tisztás felé. Különböző volt „feltarisnyáztatásuk” is. Lehet, hogy mindenben szöges ellentétei voltak egymásnak, de egy volt az iránytűjük: arra a kérdésre akartak választ adni, amit Vörösmarty így fogalmazott meg: „Mi dolgunk a világon?”¹⁰

PAP GY. LÁSZLÓ, DEBRECENI UNITÁRIUS
LELKESZ

8 „Félek, ki ment meg?”- újságcikk.

9 Lelkeszi Értekezletre c. beszéd.

10 Beköszönő beszéd – Csíkszereda, 1977.

Dr. Benczédi Ferenc

A tarcsafalvi Benczédi Ferenc az édesapám. A jelző a név előtt nem felesleges, mert a gagyi Benczédi Ferenc, az unitárius lelkész a keresztapám. Cédi1 és Cédi2, ahogy hajdan a tanítójuk szólította a padtársakat.

1947-ben egy kocsmai szóváltásnál, melynek csak tanúja volt, ő tolmácsolt a milicistáknak. Vétlen volt, mégis felelősségre akarták vonni. Éjszaka édesanyja csomagolta, s menekítette át egyetlen gyermekét a határon Magyarországra. Budapesten a Hőgyes Endre utcai internátusba került és a Budapesti Orvosi Egyetem hallgatója lett. Ebben a házban lakott a Szabó család, s a csinos erdélyi egyetemista beleszeretett a legidősebb lányba, Szabó Gabiba. 1953-ban diplomaosztója napján volt az esküvőjük.

Magyarországon élt, de évente többször „hazament” Erdélybe. A kevés beszédű, szigorú tekintetű édesapánk a határon átvérve mindig kivirult, ilyenkor mosolygott a legtöbbit, s beszélt, mesélt sokat a Székelyföldről, rokonságról. Hódmezővásárhelyi otthona minden erdélyi ember előtt nyitva állt: szigete volt az idelátogatóknak, menedéke a kitelepülőknek. Sok földije kivizsgálását, műtétjét, gyógykezelését intézte.

Keveset beszélt, de ha szólt, arra figyeltek. Ha megjelent valahol, annak súlya volt. A mai napig emlegetik Vásárhelyen. Büszke vagyok a jelzőkre, mellyel személyét összekapcsolják: „jó ember”, „igazi orvos”, „nagy diagnosztá”.

Budapesten a Rókus kórház belgyógyászatán volt kezdő orvos, majd Mendén dolgozott, foghúzástól a szülésig a nap 24 órájában. Egy unitárius lelkész, Dr. Jakab Jenő ajánlotta figyelmébe Hódmezővásárhelyt. 1957-től itt dolgozott, mint körzeti orvos, majd 1967-től az Alföldi Porcelángyár indulásától ő vezette az üzemorvosi ellátást is. Klasszikus orvos volt, aki ha kellett hóban, sárban kismotorral is eljutott még a tanyasi betegéhez is. Sok karácsonyra, hétvégére, éjszákára emlékszem, mikor rögtön ment, amikor hívták, mert a gyógyításnál nincs a munkaidőnek vége. Nem csak gyógyszerekkel gyógyított. Megjelenése, tekintélye súlyt adott szavainak, és betartották a doktor úr tanácsait. Mindig meghallgatta, kikérdezte a betegeit, s az egész embert vizsgálta. Ha gyógyított, mindig elmagyarázta mi a betegség, mit lehet és kell tenni.

Orvosi hivatása mellett az unitárius egyházért végzett munka volt szívügye. A '70-es évektől a '80-as évek közepéig a vásárhelyi hitközségnek nem volt lelkésze.

Édesapáméknak hála, a hitélet nem sorvadt el, havonta egy alkalommal gyűlt össze istentiszteletre az unitárius közösség a helyi imaterembe. E hétvégéken a Benczédi házban vendégeskedett az idelátogató lelkész.

Gyerekként nagyon élveztem ezeket a hétvégéket, mert tartalmas, mély beszélgetéseket hallgathattam az ebédeknél és vacsoráknál. Ezek voltak az én emlékezetes „házi hittan óráim”. Sokan megfordultak ezekben az években nálunk: Ferencz József, Bencze Márton, Végh Mihály, Szász János, Huszti János, Orbók Ilona, Nyitrai Levente.

Édesapámnak, mint az egyház presbiterének, nagy vágya volt, hogy az 1910-ben épült romos unitárius templom ne váljon az enyészeté, s legyen újra gazdája, lelkésze a parókianak. Dr. Erdős Mihállyal közösen adománygyűjtésbe kezdtek, mely a '80-as évek elején még nem volt megszokott. Világszerte, Kánadától Ausztráliáig küldött édesapám az erdélyi, unitárius embereknek leveleket a vásárhelyi templom felújítására gyűjtve. Az érkezett pénzdományokból felújította a Völgy utcai templom tetőszerkezetét, s összkom-

fortossá alakította a lelkészlakot. Hite, munkája, akaratára 2012-re vált teljesen valóra. A vásárhelyi templom ma már eredeti szépségében várja a híveket.

És a tarcsafalvi Benczédi Ferenc nem csak megbecsüléssel emlegetett orvos volt, unitárius egyházfi, hanem 6 leány édesapja, 18 unoka nagyapja. Édesanyánkkal közösen szilárd értékrenddel, nagy harmóniát teremtve neveltek mindannyiunkat. Édesapánk otthon sem volt bőbeszédű, társaságának, figyelmének tekintélye volt. Magáztuk őt, tiszteletből, nem távolságtartásból. Viselkedése, megjelenése, szokásai nagyon formáltak minket. Szeretetteljes, szigorú erkölcsi elvekkel nevelt minket, de örömmel fogadta a leánykérésre érkező udvarlóinkat. Ragaszkodott, és támogatta mind a hatunk tanulását, szakmai indulását. Úgy gondolom, hogy vágya és akaratára teljesült. Mind a hat lánya családanya lett, és diplomás szakemberként dolgozik.

Ő egyke volt, de neki nagy családja lett. Egy ilyen népes családban a hétköznapi nagy forgatagok, s az ünnepek hangulatosak, sokszínűek, hagyománnyal teltek. Különösen a Karácsony. Évtizedek óta minden december 24-én este a családjunk a Benczédi házban gyűlik össze. Emlékszem, a karácsonyfa mellett állt az édesapám és csemetéim. Ő volt az angyal. Angyal ...

KOCSISNÉ BENCZÉDI MÁRTA

DR. BENCZÉDI FERENC
1925 - 1995

Diplomata táskámban köveket hordok

Kovács Újszász Péterrel beszélgettünk

Kovács Újszász Péter 1996-ban született Kolozsváron. 2019-ben diplomázott a Babeş-Bolyai Tudományegyetem bölcsészettudományi karának magyar-angol szakán. Kutatási területe a XX. század első felének magyar irodalma. Első verseskötete, *A csupaszodás gótikája* 2022-ben jelent meg.

Verseidből számos ösvény indul; sok lehetséges utat, témát jelöl ki a kötet. Ezek közül melyeket tartod meghatározóaknak? Melyek azok a versek, amelyek akkor is megszülettek volna, ha te nem akarod?

A magány témaköre nagyon meghatározó. Ez utóbbi igen sokféleképpen bontakozik ki a kötet egészében. Az állatok egyedül vannak a kiszolgáltatottságban, a *Cölibátus* plébánosa szintén magányos, a szerelmesversek lírai énje is rendszerint csak vágyakozik az áhított személy után, amikor pedig együtt vannak, attól fél, hogy nem tud kellőképpen ott lenni a kedvessel. A korábban említett *Cölibátus* akkor is megszületett volna, ha nem akarom, ugyanez a helyzet a *Fővárosi érintkezésekkel*. A vers egy 2018-as budapesti este hatására született meg, szinte kérés nélkül. Félévig egy amatőr színjátszócsoporthoz tagjaként működtem. A Kolozsvári Magyar Opera adott otthont nekünk. Szerelmes voltam az életformába és társulatunk egyik tagjába is. Egy szombat reggeli próba előestéjén a belső hang ennyit mondott: *Reggel hét az operában*.

Több szövegeddel is kapcsolódsz más költők, írók műveéhez. Hogyan határolnád körül a szellemi hazádat?

Hálás vagyok azért, hogy sokan és sokféleképpen hatottak rám. Ha pontosítani szeretnék, akkor a XX. század négy alkotóját emelném ki: Pilinszky Jánost, Hervay Gizzellát, Dsida Jenőt és Szilágyi Domokost. Ők azok a szerzők, akik szellemi hazám alapköveit lerakták. Szilágyi a *Bartók Amerikában* című hosszúversében megfogalmazott filozófiáival nyűgözött le. Hervay költészetében a vívódó értelmiségi szólama láncolt magához. Véleményem szerint Pilinszky János azon szerzők egyike, aki a legőszintebben verseli meg a mélyvilági kint. Dsida Jenőtől pedig tiszta líraiságot tanulhatunk.

A könyvben lépten-nyomon állatokba ütközünk; különös és semmiképp sem elhanyagolható a jelenlétük. Nézőpont-

juk, sajátos működésük párhuzamot kínálhat emberi világunkhoz is. Számodra miért váltak ennyire fontosak?

Ez a szerelem koránt sem újkeletű. Kolozsvár belvárosában nevelkedtem, értelmiségi családban. Állatszere tetemet azzal magyarázom, hogy városi lévén, nem volt egyértelmű számomra, hogy állatok vesznek körül, így ezek a csodálatos lények kuriózumnak számítottak. Olyan világot tártak fel előttem, amely tele van csodákkal, és ha kellőképpen türelmesek vagyunk ahhoz, hogy ezeket a csodákat felfedezzük, akkor leírhatatlan élményekkel gazdagodhatunk az élőlénytársainktól kapott bizalom által.

Milyen ma fiatal költőnek lenni? Milyen volt az eddigi út, és milyen lehetőségek tűnnek szimpatikusnak így, az első könyved megjelenése után?

Örömmel tapasztalom, hogy sokan vagyunk költők, rendkívül sokfélék, és a Fennvalónak hála, egyre többen és többen leszünk. Megtisztelő, hogy a kortárs szépirodalmi társadalom befogadott; bizonyára azért, mert dolgom van e téren. Rögös út vezetett az első verseskötet megszületéséig, és tudom, hogy ettől arrafelé sem túrkorsima ösvényeken kell majd járnom. Igyekszem ember maradni. Diplomata táskámban köveket hordok, hogyha elszállnék, azonnal visszahúzzanak a földre. Otthonom továbbra is a líra. Második verseskötetemen dolgozom.

Az unitárius hitbe szinte beleszületél. Milyen útravalót jelent ez neked?

A hit mindig fontos volt az életemben. Isten a lehető legjobb hangulatában küldött a Földre. Mindent megkaptam, amit ember kérni tud, és mind a mai napig azt látom, hogy tenyerén hordoz, valamint törekszik arra, hogy minél több utat megmutasson nekem. Az unitárius hitbe való beleszületés számomra nem csak a szabadságot jelenti, hanem Isten iránti hűséget, a döntés és gondolkodás lehetőségét is.

Mi foglalkoztat jelenleg az írással kapcsolatosan? Folytatod a megkezdett utakat, elidőzöl kicsit, vagy valami egészen más irányvonalon töröd a fejed?

Mindenképpen szeretnék a megkezdett úton tovább haladni. Második kötetem összeállítására törekszem, és próbálkozom nyitott szemmel járni a világban, felfedezni mindazt, amiben ott lakozik a vers.

Kovács Újszászy Péter

Vízcseppagónia

Jeges vízzel zuhanyozol este,
köldöködből gyanta szívárogo.
A nap vége egyszerűbb aligha lehetne,
elképzelt lucfenyők túlevelén járok.

Az ajtó túloldalán hallgatom a vizet,
hétkor rólad beszél minden fürdőszoba,
hátam mögött három rottweiler liheg.
Fürödj csak, hangyányi illatok otthona!

A gerincműtét helyén bizsergés szalad át,
fülledt törzsön mászó rovarkolónia.
Ágak írnak majd tobozballadát,
hátadon lezajló vízcseppagónia.

Mozgóképfő tengerrel

A szürkület napozókendőt terít a kikötő lapockájára.
Az ernyő k összecsukják szárnyaikat,
és a víz fölött sanzont énekel egy sirály.
Kalapod mögé bújik a szél.
Megcsodálja a fejbőrrre varrt hajszálakat,
majd lecsúsztat a válladon,
és az ujjak tövében megpihen.
Nincs türelme elaludni a gyűrűk alatt.
Térdedre kapaszkodik,
hogy tisztábban lássa a nadrágdra festett virágokat.
Még egyszer a nyakadra ugrik. Összeborzol.
Azután körülrajongja a hazatérő halászhajót.
A stégen macskák mosdanak.
Csak a tenger marad melletted.

Reggel hét az operában

Félhangosan zenél egy telefon,
az eső ugyanúgy esik, mint tizenhat éve.
Szombat reggel, korai próba.
Kialvatlan bőröd a villamos ablakára tapad,
a kerek zakatolása összhangba kerül szívverésseddel.
Meg kell, hogy értsd. Néha szükségem van a közhelyekre,
bár sértik ízlésem, mint barna delfinek fülét a hajók zaja.
Későn virrad,
az aulában morcos félhomály.
Kólát iszol.
Karórád a kortyolás ütemére ketyeg.
Ázik a téglák és az üveg,
sirályok ébrednek a díszletraktár tetején.
Fekete falak közé lépsz,
szűk még a korrepetitor szeme,
babbáéillatú ujjai mégis
úgy siklanak a klaviatúrán,
mint polipkarok az óceán mélyén.
Hangod kiszakad az éjjeli hallgatásból,
rekedtsége lassan oldódik fel.
Téged figyelnek az összecsukott székek,
a folyó az ablak túloldalán.
Minden ária végétével
felszínétől elold egy vadkacsát a Szamos.

A csupaszodás gótikája

Hasamra olvadsz.
A cseppkavalkád, mint sok-sok miniatűr harang,
megkondul a fürdővíz felszínén.

Miközben csípőnk átforrósodik,
lábikrádon időzöm el.
Az epilálás nyomait viseled,
csücsívek a csupaszodás gótikájában.

Megtöröllek,
a csempét pára futja be.
Rézcsengőként reszket a combod.

Fővárosi érintkezések

Elhúzza az utolsó metrópótló.
Alvó üvegek a Ferenciek terén.
Nem hagyják aludni az Erzsébet hidat.
Miután megkóstoltuk a sötétséget,
felcsillansz a rakpart fényében.
Bokádon feszül a bőr,
mint az angol agarak horpasza.
Csendesen rúgod a kavicsokat,
közben elgondolod,
hogy sosem bámulhatunk a semmibe.
Folyton körülvesz a felhő,
víz vagy aszfalt,
a talpunk alá simuló macskakő,
az alvó üvegek a Ferenciek terén.
Elérjük a Lipótvárost,
körülöttünk felhő, víz és aszfalt.
Nézzük a galambok esti tollászkodását,
tenyerem eltéved hajszálaid között.

(KÉRDEZETT: FARKAS WELLMANN ÉVA)

„Ideje van minden dolognak az ég alatt”

Kászoni- Kövendi Józseffel, a Magyar Unitárius Egyház nyugalmazott budapesti lelkészével, volt püspöki helynökével beszélget Szabó Csengele. A lelkészt és az egyházi vezetőt gyakran csak távolról szemléli a hívő ember, most azonban lehetőségünk volt személyes hangvételben múltáról, jelenről és jövődőről is kérdéseket feltenni és válaszokat kapni.

A lelkészt és leginkább a püspöki helynököt egyfajta csodálattal teli távolságtartás övezi. Gyakran a mindennapi templomba járók sem ismerik személyesebb oldalát a lelkésznek. Mesélne nekünk egy kicsit a gyermekkoráról, a családjáról? Hol és hogyan nőtt fel?

1951-ben születtem júniusban. Apai felmenőim révén lettem unitárius. Édesapám Nyárádgálfalván született unitárius volt, édesanyám pedig katolikus, aki Udvarhelyszékről származott. Ők még az érkezésem előtt Kolozsvárra költöztek, így első gyermekükként a Kincses városban láttam meg a napvilágot. Első emlékem közé tartozik, hogy szüleim három évesként elvittek a Berde Mózsa utcai unitárius óvodába, ahol elkezdődött igazi kapcsolatom az unitáriusokkal.

Unitárius neveltetésemet a kolozsvári Unitárius Óvodában kezdték el. Nem lehettem valami jó barátságban az óvodával, mert édesanyám elmesélése szerint, az első héten hazalógtam. Önmagában nem volt ez egy nagy ügy, hiszen pár saroknyira laktam az óvodától az egykori Széchényi téren. Persze kézen fogva visszavezettek és tetszett nem tetszett ottmaradtam. A '90-es években az volt a divat, hogy az óvodától az egyetemig egy intézetbe járjon a gyermek, már ha lehet. Hála Istennek nekem ez sikerült, ezért is szerettem a kolozsvári mivoltomat és minden biznnyal ezért is életem első harminc-harmincöt esztendejében nagy lokálpatrióta voltam. Szerencsésnek éreztem magam, mert három éves koromban bekerültem egy felekezeti óvodába, az '50-es években erre volt lehetőség, utána 4 éven át a Brassai Sámuelről elnevezett unitárius iskolába jártam, ahol érettségizni is lehetett ugyanabban az épületben. Egy kis túlzással mondhatnám, ha már továbbra sem akartam elszakadni az Alma Matertől, akkor mehettem a teológiára. Nekem megadatott, hogy az óvodától az egyetemig unitárius intézményben végezhettem tanulmányaimat.

Az óvodára és annak emlékeztére még azért térnék vissza, mert a későbbiekben olvasmányélményeimből nagyon megszerettem Robert Fulghum amerikai unitárius lelkészt. Ő huszonkét évig lelkészkedett, majd azt követően csak írásra adta a fejét, mely téren kiemelkedő tevékenységet folytatott. Egyik tőle való kedvenc könyvem címe: „Már az óvodában megtanultam mindent, amit

tudni érdemes”. Mostanra egészen megváltozott a véleményem az óvodáról. Rájöttem, hogy mindaz amit ott megtanul az ember, egy életre megmarad. A középiskolai, egyetemi tanulmányokat idővel elfelejti az ember, de az óvodában olyan bölcsességeket tanítottak, mint: „*Moss kezét étkezés előtt!*”; „*Tégy rendet magad után!*” „*Szundikálj minden nap egy kicsit!; Ne csalj a játékban! Tégy rendet magad után! vagy „A hideg tej és a meleg sütemény mindenkinek jót tesz.*” És ha ezt lefordítjuk, ezek a szabályok eligazítást adnak egész felnőttkori életünkre. Például gondoljunk csak bele abba az egyszerű dologra, mennyivel jobb volna a világ, ha annak összes lakója süteményt és tejet uzsonnázna minden délután három órakor, aztán fogná a plédjét és szunyókálna egy keveset. És milyen jó volna, ha az összes kormány oda tenne vissza mindent, ahonnan elvette azokat. és rendet rakna maga után. Ezért szeretem emlegetni ezt az olvasási élményt is, mert annyi mindent elfelejtettem, amit meg kellett volna tanulnom az életem során, de azok a dolgok, amelyeket az óvodában tanultam elkísérnek egészen a sírig.

A meghatározó óvodai élmények után a kalandos iskolai évek következtek. Miképpen hatottak ezek az évek Önre?

A Brassai Sámuel Gimnáziumba 1958-ban kezdtem el az első elemi osztályt. A következő meghatározó időszaka az életemnek az 5. osztály volt, amikor kaptam magamnak egy új padtársat Nagy László személyében, akiről az elkövetkező években kiderült, hogy Nagy Gyula akkori erdélyi református püspöknek a fia volt. Kellve vagy kelletnél, sok szép emléken keresztül lassan életre szólóvá vált ez a barátság köztünk. Fontos volt a beszélgetés, a játék, nagyszerű délutáni tevékenységek folytak a püspökség udvarán a nyári és a téli időszakban is. Például korcsoly-

apályát készítették a szülei, ott hokiztunk, a későbbiekben sokat jártunk hozzájuk és mindig minőségi időt töltöttünk ott. Azért is, mert az idős püspök néaninek különös gondolja volt arra, hogy a Lacika barátai nézzék meg diafilmen a Jókai nagy klasszikusait. Ez megint csak meghatározta azt, hogy származtatott vallásosságomat tőle kaptam. Így történt az, hogy 1964-ben konfirmáltam, mert ha ő nem a padtársam, nem biztos, hogy én konfirmálok.

A 9. osztály sok mindent változtatott az életünkön. Soha életemben nem voltam egy nagy matekos és a Brassai kilencedik osztály azzá vált. Így, kelletlenül ugyan, de az Ipar utcai 12 általános iskolába kerültem humán tagozatra, ahol érettségiztem is 1971-ben. Gondatlanság volt az élet, nem gondolkodtam azon, hogy mit kezdjek a jövőmmel és érettségi után. Elmentem egy baráti társasággal Kisbányára az Öreg havasra, és ott töltöttem el közel két hónapot, miközben minden lehetőségem elszállt arra vonatkozólag, hogy egyetemre felvételizzek. Egy maradt, visszajöttek emlékeimbe a konfirmációs órák és arra gondoltam, hátha megpróbálnám a teológiát, mert szeptemberben volt abban az időben a felvételi. Úgy ahogy beesetem a nagybányai kirándulás után a vizsgára, eléggé gondatlan külsővel, értsd: szakállasan, természetesen ez felháborította a felvételi bizottságot és nem véletlen, hogy abban az évben a teológiára sem sikerült a felvételem. De ekkor már egy kicsit presztízs kérdést csináltam ebből az esetből, megint felmelegítettük a régi barátságot Nagy Lacival és lényegében együtt készültünk fel magyar irodalomból és egyházzeneből, bibliaismeretből és így a rá következő évben, 1973-ban sikeresen bejutottam a teológiára.

Közben Kolozsváron több helyre költöztünk, az Apáczai Csere János utcában is éltünk egy keveset a Péter-Pál villákkal szemben, majd a Belmagyar utcába, a kétágú református templom szomszédságában. is laktunk. Itt ismerkedtem meg Tőkés Lászlóval, akinek barátsága szintén nagyon fontos volt számomra. Végül az Árpád úton laktunk újkori nevén a Traian úton, a hírhedt Securitate szomszédságában. Későbbiekben teológiai tanáraink közül nem egyszer megkérdezték, miért járok én arra oly sokat? mire a válasz erre a kérdésre elég egyszerű volt.

Milyen volt teológiai hallgatónak lenni a '70-es években?

A hetvenes évek elején, az volt a szokás, hogy minket elsőéves hallgatókat meg nem engedtek legációba, így nekem otthon kellett maradnom Kolozsváron. Évfolyamtársaim mind hazamentek a karácsonyi ünnepkör alkalmával, csak én maradtam Kolozsváron. Az Önképzőkör elnöke megkeresett, hogy részt vállalnék-e a Teológiai Intézet karácsonyi műsorában, amire én természetesen igent mondtam. Nem kisebb szerepet szabtak rám a református évfolyamtársak, mint a Jézusét, mivel jó orgánom volt,

érveltek döntésük mellett. Akkoriban a felekezeti dogmatikával nem álltam oly jól, mint manapság, így nem tudhattam, hogy ennek a szereplésnek következményei lehetnek unitárius mivoltára vonatkozóan. Izsák tanár úr jelen volt a bemutatón, aki a Teológia szeme, füle és szája volt, és azon nyomban elmondta véleményét szerepléssel kapcsolatban az unitárius előjáróimnak, ami azzal járt, hogy majdnem évet kellett ismételnem, hogy jártasabb legyek felekezeti dogmatikájában. A helyzet azzal jutott nyugvópontra, hogy Erdő tanár úrhoz nekem külön órákra kellett járnom, közel egy éven keresztül, hogy jártasabb legyek az unitárius hittan bugyraiban.

Ami általánosan jelentette a hetvenes évek elejét-közepét teológiai életünkben, arról elmondható, hogy egyre romlott az évek telével, az aktuálpolitikai kiszolgáltatottság rányomta bélyegét intézményi életünkre, annyira, hogy 1975-től már, legalábbis engem, a Securitate személyesen is megkeresett, és próbált a közreműködés szempontjából, jobb belátásra bírni. Ez a nem éppen megnyugtató időszak 1975-től egészen 1989-ig tartott Szóval nehéz idők jártak az akkori teológiai ifjúság feje fölött.

Merre vezetett az útja a tanulmányok befejezése után?

1977-be nősültem meg. Bar nem írtam alá azt a megállapodást, hogy nem nősülök meg teológiai tanulmányaim éve alatt, mint ahogy azt megtették évfolyamtársaim, bevártam annak idejét, hogy ez megtörténjen és így 1977-ben megnősültem. 1979-ben és 1981-ben születtek meg a lányaim. 1977-be fejeztem be a teológiai tanulmányaimat. Másik 6 társammal együtt vártuk a kinevezést. Nem mondhatnám azt, hogy jó hangulatban váltunk el a tanári kar egy részétől, ami meg is pecsételte kinevezésemet, mert többször is mondtam, hogy az akkori Unitárius Egyházunk Fontanáját kaptam, első állomáshelyemül, ami kettő az egyben volt. Kaptam egy egyházközséget Maros megyébe (Bözödújfalú), ahol volt egy kis imaház, papilak nem is volt soha aztán jött a megyehatár, Hargita megyében (Kőrispatak), ahol volt egy omladozó parókia, oda tudtam beköltözni, és itt mindössze másfél évet töltöttem, 1978. január 1-től 1980. május 1-ig voltam első állomáshelyemen.

1980. január 3-án temették el Gellérd Imrét Székelyudvarhelyen 60. születésnapján, amivel megüresedett a horódszentmartoni lelkészi állás. Az egyházközség presbitériuma márciusban hirdette ki a pályázatot, ahova több jelentkező volt. Én a harmadik vagy a negyedik lehettem a sorban, és az én bemutatkozóm után úgy döntött a gyülekezet közgyűlése, hogy a jelentkezők sorát lezárja, ami után egyhangú meghívással kaptam az egyházközségbe, 1980. május 1.-től. Azóta is mondom, hogy Gellérd Imre közvetlen utódjának lenni nem volt egyszerű feladat. Ta-

lán minden idők egyik legjobb lelkésze és prédikátora volt az unitárius közösségnek. Vele személyesen két alkalommal találkoztam. Az egyik egy kolozsvári temetési szertartáson volt, amit ő celebrált. Mai napig megmarad az emléke ennek a búcsúztatásnak, a másik alkalom már Székelykeresztúron tartott köri közgyűlés alkalmával mondott imádságát jelentette, ami sajátosan őt jellemezte.

Már családosan érkeztem Homoródszentmártonba és napra pontosan tizennégy évet töltöttem el itt. Sok szép emlék tárháza volt ez a tizennégy esztendő és azt hiszem, hogy kölcsönösen voltunk jó hatással a gyülekezetre, hiszen annyi mindent sikerült felépíteni és megvalósítani ottlétem alatt. Furcsa volt az évfolyamtársaimnak, hogy a lehetetlen héber- görögöt én még egy extra évre bevállaltam és tanultam egy- egy évvel hosszabban, mint ők tették. A célom ezzel az volt, hátha egyszer sikerül majd külföldi tanulmányútra jelentkeznem. Nos, nem jelentkeztem, de 1990 márciusában tartottunk egy lelkészi értekezletet Homoródszentmártonban, aminek a kiküldöttje Dr. Erdő János teológiai tanár volt. A köri közgyűlést követően elbeszélgetett velem a parókián és azt mondta, hogy elérkezettnek látja az időt arra, hogy elinduljak egy külföldi tanulmányútra. Én ezt határozottan elutasítottam, mivel ezt a tevékenységet sokkal hamarabbra gondoltam, és azzal érveltem, hogy a családról gondoskodnom kell. Megköszöntem a lehetőséget és mondtam, hogy ez engem már nem érdekel. A tanár úr nem adta fel a próbálkozást, jelentkezett a feleségemnél és megtalálta a gyenge láncszemet. Nyomott hagyott ez a beszélgetés bennünk. Így én ugyan abban az évben 1991 októberében már Manchesterben voltam és ezzel elindult a metamorfózisom. Nem volt könnyű, hiszen 40 éves fejjel új nyelvet tanulni, beszélni, prédikálni vagy kerekasztal beszélgetésekben részt venni nem egyszerű feladat. Végül örültem annak, hogy ezt bevállaltam. Sok mindenben megváltoztatta az akkori életemet, gondolkodásomat. Az elején említett lokálpatriotizmusból, szűklátókörűségből kimozdított és elindított azon az úton, hogy legyen belőlem egy a szónak jó értelmében vett, kozmopolita. Ez nem egyszerre ment végbe bennem, de az évek múltával, lépésről lépésre megvalósult. Aztán hazajöttem, '91-ben és '92-ben, már jelentkeztek Amerikából, hogy szeretnék, ha kimennék egy testvérgyülekezeti látogatásra San Joséba, az Öböltérségben található metropoliszba, Kaliforniába pár hónapra. Többek között azért is kellett kimenni, mert homoródszentmártoni tervemben benne volt az, hogy a Dávid Ferenci Ifjúsági Ház és Konferencia Központnak a felújítására gyűjtök. Az angol unitáriusok segítségével egy épületet vásároltunk, amit átalakítottunk, de a befejezés előtt elfogyott minden pénzünk. Így pénzgyűjtési körútra indultam Amerikába, ami azt jelentette, hogy az öböltérségi egyházközségeket is látogathatom.. Emellett még óralátogató diáknak is bejelen-

tettek a Starr King egyetemére, ahol megismertem Alicia Forcey nevezetű történész asszonyt. A Whilbur féle régiség könyvtárat kellett átválogatni, mert nem tudtak az angol nyelvű tanárok egykönnyen eligazodni a magyar és a lengyel könyvek között. Nekem heteken keresztül az volt a feladatom, hogy a lengyel és a magyar könyveket szétválogassam. Fantasztikus volt a gyűjtemény. Többek között a Szervét Mihály „*De trinitatis erroribus*” másolatát is őrizte ez a könyvritkaságokból álló könyvgyűjtemény. Lelkileg feltöltődve és sok ezer dollárral a zsebemben értem haza, hogy végre befejezhessük a homoródszentmártoni külső és belső felújításokat, az imént említett Konferencia Központi házban. Hazaérkezésem után nemsokára, Budapestről kerestek fel unitárius lelkészek és előljárók, lelkészi állást ajánlottak. Első meggondolásból erre a felkérésre is nemet mondtam. Ennek a következménye az lett, 1993-ban visszatértek és ajánlatukat megerősítették. Míg én a nagyvilágban voltam a családi helyzetem is megváltozott, feleségem Székelyudvarhelyen dolgozott, lányaim Kolozsváron jártak iskolába. Lényegében a lelkészi lakás egyedüli lakója az apósom volt. Végül 1993-ban igent mondtam erre a meghívásra. 1994 májusában egymagam érkeztem Budapestre, a gyerekek és feleségem Kolozsváron, illetve Székelyudvarhelyen zárták az iskolai évet, majd követtek engem. A Hőgyes Endre utcai, Bartók Béla Unitárius Egyházközségben kezdtem meg tevékenységemet, Bencze Márton püspök úr tevékenysége mellett. Ebben az időszakban sok mindent sikerült elérni. Nagy kihívás volt, hogy másfél évig két templomban végeztem szolgálatokat, szertartásokat, mivel Dr. Szent-Iványi Ilo- na szülési szabadsága idején felkértek a helyettesítésre is a Budapesti Unitárius Egyházközségbe is. A beszolgálat második évében után érkezett egy felkérés, hogy átmen- nek-e mindkét lábbal a Budapesti Unitárius Egyházköz- ség Nagy Ignác utcai templomába, így 1998. június 1-el kezdődően átköltöztünk., a belvárosi egyházközség be, ahol 2018. június 18-ig voltam vezető lelkésze a gyüleke- zetnek. Ebben a 20 évben teljesedett ki sok minden. Bár lehet, hogy a leköszönő lelkész munkája már nem tűnik számottevőnek, az új fényében, azért van egy pár munka, melyre büszke vagyok. Megjelent 2000-ben a „*Csak neki szolgálj*” prédikációskötetem. 2002-ben lefordítottam és megjelentettem a „*Mészár*” című munkát, Kristine Fre- derickson, Balázs Ferenc özvegyének az memoárját, ami az 1930-as évek közepének az erdélyi valóságát írja le. 2007-ben megkerestek a Partner Church Counciltől, hogy tudnak a fordításról és magyar-angol bilingvis kiadásban, gondolkodnak, melynek kiadásához hozzájárultam.. Meg- kedveltem ezt a tevékenységet, mely a rengeteg szolgálat mellett időigényes volt. 2010-ben megjelentettem a G. Peter Fleck-nek: „*Came as you are*” című munkájának fordítását „*Csak jöjjetek!*” címen. Az én gondolkodásmó-

domat ez a munka megérintette és úgy gondoltam, hogy másoknak is hasznos lehet ez a keresztény zsidó amerikai keresztényi gondolkodás. 2019-ben kaptam egy jutalomkötetet: „*Ideje van a megőrzésnek*”, az addig nyomtatásban megjelent prédikációim, esszéim, tanulmányaimat tartalmazza egy kötetbe foglalva. Ez volt az egyházközségem és az egyetemes egyház ajándéka nyugdíjba vonulásom alkalmából.. Fontosnak tartottam ezeket, itt megemlíteni, mivel az erdélyi életem közel húsz éve arról szólt, hogy mindig fizikai építés volt az első a tevékenységek sorában, jelen kellett lenni minden egyes gerenda túloldalán a papnak is, addig ebben a gyülekezetben nem voltak ilyen gondok, a szellemi építésre is tudtam hangsúlyt fektetni.

A lelkeszi munkádat két korszakra lehet osztani az egyik részében a fizikai építés, amit Homoródszentmártonban végeztetek, a másik pedig lényegében a szellemi építkezés és az utazások jellemezték. Mi volt az ami a legtöbb örömmel töltött el?

A prédikátor azt mondja, hogy „*Ideje van minden dolognak az ég alatt*”. Mindkét korszaknak megvolt a maga szépsége és az élet oda sodort, hogy mindkét fajta munkát ki tudtam szolgálni. Homoródszentmártonban sikerült egy olyan épületet megvenni, ami az akkori szövetkezet épületének kezdtek el építeni, de ezt nem tudták befejezni. Az életem 40. éve egy demarkációs vonal volt. Ebbe az építkezésbe keltem és ebbe fektüdtem. És egy idő után szükség volt egy másfajta munkára. Úgy gondoltam nem merülhet ki az élet abban, hogy cementes zsákokat pakolok reggeltől estig. Talán egy kicsit ez elől is menekültem, amikor 1993-ban elfogadtam a meghívást Budapestre.

40 éves koromban kihívások színtere volt az életem. Fókuszba került a szellemi munka, hétről- hétre készülni kellett, nagyon sok szertartásra, könyvbemutatóra, gyülekezeti élet építésére. Pontosan 590 keresztelezési szertartás végeztem, megkonfirmáltam 220 konfirmáló növendéket, 137 esketési szertartást végeztem, 582 temetési szertartást celebráltam. A munka lényegében így volt színes.

Ahogy hallgatom a történetét az a kérdés merül fel bennem, hogyan lehet hétről hétre rendben lenni lelkiekben. Hosszú utat járt meg Kolozsvártól Székelyföldre, Angliáig, Budapest, Amerika, bizonyára a tekintetek keresztútjában égött munkásságával. Hogyan tudta ezt letenni és a fontosabb dolgokra koncentrálni? A konfliktusokba nem belehalni?

28 éves voltam mikor első állomáshelyemen voltam. Ez nem az az időszak, amikor az ember az alapoktól kezd megtanulni művelni a földet. Nekem innen kellett indulni. Nem értem el nagy sikereket ezen a téren. Rá kellett jönnöm, hogy van egy nagy ellenségem, a föld. A másik nagy

ellenségem volt az emberi butaság. Mindkettő ellen fel kellett venni a harcot. A föld elől menekültem. Mikor már nem tudtam, nem volt hova, akkor beleálltam annak művelésébe, amit soha nem szerettem. Többek között ezért is döntöttem úgy, hogy elhagyom a falusi gyülekezeti élet tevékenységét.

Annyi emberi butasággal találkoztam, mely nem csak a hívek butasága hanem ami annál is fájóbb, a kollégák egy részének butasága is volt. Soha nem felejttem el, amikor 1991 nyarán hazajöttem Angliából és örömmel csöppentem be a humoródalmási lelkeszi értekezletre. A lelkeszi kar közel fele szinte tudomást sem vett arról, hogy visszajöttem. Nem érdekelte őket, hogy mit csináltam, nem méltattak arra, hogy megkérdezzék mi van velem. És ez rossz esett Ez volt egyik alkalom, amikor elkezdtem azon gondolkodni, hogy teljes értékű vagyok-e a lelkesztársadalomban. Lehet, hogy kilógok a Humoród menti lelkeszi közösségből. Másik, hogy ide átkerülve nem találtam lelkeszi közösséget. A sors iróniája, hogy nem egyszer visszavágytam. Máskor amikor láttam az emberi butaságot, magamban és másban is, valósággal örültem a budapesti remeteségnek.

Lényegében a családom körében és a gyülekezeti életben jól éreztem magam. Nagyon paradoxok ezek a dolgok, de mindazok akik itt vagyunk és az unitárius élet marginájára kerültünk azzal, hogy az Egyházkerületben vállaltunk szolgálatot ezzel szembesültünk, vagy szembesülni fogunk. Ezt valahogy fel kell oldani a mindennapi életünkben.

Hogyan látja a jövő unitarizmusát?

A legfontosabb, melyet már több fórumon is elmondtam és az évtizedek tapasztalata is ezt látszik beigazolódnia, hogy akkor lesz Magyarországon egy gyülekezet aktív, ha a lelkesz szerez magának híveket, ez leginkább Budapesten kívüli egyházközségekre érvényes.

Az unitárius bel- és külmiszió, az elvégzett lelkeszi munka minősége az, ami eredményes lehet. A lelkesz megjelenése hiteles legyen a templomban és a mindennapi életben is. Minden cselekedete az Isten és emberbarát iránti szeretetet tükrözze. Így kell élni és dolgozni, függetlenül attól, hogy az emberek, akikkel szóba állunk ateisták vagy radikális istenhívők. Mert az unitarizmus az által is szól nekik rajtuk keresztül, függetlenül attól ismerik vagy sem ismerik. Ha megismerik akkor potenciálisan egy vagy több unitáriussal, vagy szimpatizánssal több van. A másik pedig az, hogy soha nem szabad elvonatkoztatni a teológiai szószéki szolgálatot, a kulturális élettől, hiszen egy maroknyi jézusi tanítás mindig ugyanannyi kultúrával kell találkozzon. Író-, olvasó találkozókkal, kiállításokkal, zenehallgatással, előadóművészek tömkelegével lehet és kell a gyülekezetépítés érdekében közreműködni.

Van-e a világiaknak kötelessége ebben az építésben vagy minden a lelkészeken múlik?

A világiaknak az lenne a feladata, hogy minél több embert megismertetni Balázs Ferenc műveivel, „*A bejárom a kerek világot*”; „*Zöld árvíz*”; „*Rög alatt*”. Ha már nem volt foganatja az utóbbi 70 évben, tegyük közkinccsé. Minél inkább ismerik ezt a szellemiséget a híveink, annál nagyobb kül- és belmissziót tudunk végezni. A másik etalon, Gellérd Imre. Azt szeretném, ha mindenki megismerhetne két könyvet: „*A kudarc áldásai*” és a „*Prisoner of liberty*”. Kötelező olvasmánnyá kellene tenni, mert megkerülhetetlen. Ebből tanulni lehet az unitárius életérzést.

Van-e olyan bibliai vers mely elkísérte a lelkészi pályán?

1982-ben Brassóban került sor a lelkésszentelésemre, ahol Mályai Endre tartotta kezét az akkor már tarba forduló homlokomon. És János 14, 6-ból idézett: „*Én vagyok az út, az igazság és az élet.*” Ez végig kísért egész életemen. Nagyon megszerettem ezt a jánosi mondást. Rövid idő alatt olvastam egy olyan Gellérd Imre prédikációt, aminek ez volt az alapgondolata. A beszédet a mai napig szó szerint tudom. Sokat tanultam a szóegxegéziséből, melynek egyedüli tudora volt, tovább vittem magammal ezt a bibliai verset. Amikor Budapestre kerültem a Nagy Ignác utca szomszédságában, a Bazilika homlokzatán is gyakran elolvastam a felírást: *Ego sum via, veritas et vita*. Éreztem, hogy Brassóban, Budapesten, Homoródszentmártonban is üzenete van ennek a bibliai versnek. Egy életre elegendő kapaszkodó számomra.

Ha adhatna egy tanácsot arra vonatkozóan, hogy hogyan érdemes élni mi lenne az?

Egykori jó barátom Veres Zoltán szerkesztő és közismert gyerekíró, viccesen úgy engedett el engem a teológia elvégzése után: „*Jocókám aztán okosan azzal a kis ésszel.*” Amennyire humoros, annyira elgondolkodtató volt. Aztán rájöttem, hogy pozitív értelemben fogalmazta ezt meg számomra. Folyamatosan megújulunk, nem csak a reformációban. Nem kell félni a kihívásoktól és negyvenéves é korban is be kell vállalni, hogy nem állok meg, igent mondani az újra. Dante az *Isteni színjáték* át úgy indítja : „*Emberélet útjának felén sötét erdőbe kerültem, mert az igaz utat nem lelém.*” A test azt mondja, hogy ülj le és szundikálj, a lélek pedig azt sugallja, hogy kelj fel és járj. Elfogadni a lélek felőli kihívást. Elmozdulni abba az irányba ami cselekvőképességet, ami odafigyelést, ami tanulást és fáradtságot jelent a szó szellemi és fizikai értelmében. És akkor az ember remélheti, hogy a pályája nem középszerű lesz, hanem egy picit afölé tud emelkedni.

Visszaemlékezés egy négy évtizedes ismeretségre, barátságra

Örömmel és jó érzéssel emlékezem vissza arra 4 évtizedre, amióta először találkoztam Jocóval.

Kászoni-Kövendi József kiváló lelkész, aki 43 éven át színvonalasan, odaadóan végezte gyülekezeti lelkészi munkáját. Természetesen, lényéből áradt a jézusi példán nevelkedő ember hozzáállása. Nem szerepet játszott, hanem megélte Isten és ember szolgálatát.

Először 1976 nyarán találkoztunk Kolozsvárott. Én akkor kezdtem a teológiát, ő akkor volt végzős hallgató. Erdő János főjegyző, teológiai professzor rá bízott engem és kérte Jóskát, mint kolozsvári fiút, hogy vezessen körbe a városban.

Kisebbség-nagyobb kihagyásokkal végig kísérhettem pályáját, angliai, majd amerikai tanulmányait, a homoródszentmártoni éveket. Jelentős szerepem volt abban, hogy őt választottuk budapesti lelkésznek. Áttelepülését kezdeményeztem és támogattam, 26 éve vagyunk kollégák Budapesten.

Folyamatosan magas szintű egyházi beszédeket mondott, melyek sok dobozban költöztek le vele együtt az első emeleti helynöki irodába.

Kászoni József az egyházi tradíció tisztelője, konzervatív egyháztársadalmi kérdésekben, ugyanakkor teológiáját sok olvasmánya, az amerikai utak és persze Robert Fulghum is befolyásolta, és tette nyitottá. A lelkészek általában hiú emberek, vagy azzá válnak. Szakmai ártalom. De Jocó nem szereti a külsőségeket, felesleges sallangokat, a tartalomra, a tiszta jézusi kereszténységre koncentrál.

Jocótól tanulhatjuk meg, hogy báránynak lenni abban a nyájban, ahol Jézus beszél, ahol az ő hangja a domináns, vagyis kereszténynek lenni egyet jelent azzal, hogy létezik egy általam mindenre érvényesnek vélt perspektívám. Hogy létezik számomra, az életemben egy olyan koordináta rendszer, ami alapján helyére kerülhetnek az életem dolgai, ami alapján döntök. Életről, halálról, és arról, ami a kettő között van.

Van célja, mert van, ami célt ad, van, aki célt ad. És éppen ezért hihetem el, hogy nem véletlen történnek a dolgok körülöttem és velem is célja van az Istennek.

Személyesen is köszönöm Kászoni-Kövendi József most nyugalomba vonuló helynöknek 43 évi, és 26 év budapesti szolgálatát, egyháza iránti elkötelezett magatartását és barátságát. További nyugdíjas éveire, életére és családjára Isten gazdag áldását kérem!

(DR. SZENT-IVÁNYI ILONA)

Boldog emlék 1985. március 8-ból

Ajánlom Kászoni – Kövendi Józsefnek

Sejtem, hogy ismét olyant cselekszem, amiért majd szóval illetnek némelyek, de kívártam, hogy ne legyen értelme a hízélgés vádjának.

Socrates megkérdezte Krözust, hogy mi lenne uralkodásának vezérelve? „Megbosszulni ellenségeimet és barátaimat jótéteményeimmel halmazni el. Sőt inkább - felelte Socrates - sokkal jobban tennéd, ha ellenségeidet jóságoddal barátaiddá tennéd”. (Socrátesz). Meggyőződésem, hogy október - november olyan időszak, amikor szép számmal jelennek meg emberek, akik bús arccal járnak-kelnek az utakon. Ez annak jele, hogy számukra is elérkezett a jó cselekvésének ideje. Lehet, hogy, az emlékezés szelleme vezérli, mely egyfajta szokássá merevedett az évtizedek során, de előfordulhat, hogy valaki egy belső hang figyelmeztetésének köszönhetően szánja el erre magát. Ez történt most velem, amikor búcsú-kezet nyújtott felém leköszönő Helynökünk és utalt arra, hogy számára véget ért a lelkeszi megbízatás. Ekkor már éreztem, hogy szótlan el nem engedhetem. Ott és akkor nem volt lehetséges a sokak által locsogásnak számító véleményközlés, de itt engedélyt kérek.

A *feledés* valóságáról szölok. „Akik elfelejtik a múltat, kénytelenek azt megismételni. Azok pedig, akik emlékeznek a múltra, benne útmutatást találnak a jelenre és a jövőre egyaránt, s gazdag hagyományt tudnak feleleveníteni. Mi megtanultuk a múltból, hogy sok idő és tapasztalat szükséges, amíg az ember eljut annak felismerésére, hogy egyetlen dogma sem érdemli meg, hogy érette szembe szálljunk és vétezzünk az emberség és a szeretet ellen.” (Török Tamás: Dr. Erdő János, „Dávid Ferenc bibliciz-musa” c. munkából idézett - Unitáriusok; 38. Old.). Fontolóra vettem a feledés kérdéskörét! Persze vannak történetek, melyeket személyekkel és eseményekkel együtt véglegesen szeretnék száműzni az életemből. Tudom azonban, hogy főként ezeket, a „nem szeretem alkalmakat” nem sikerül kizáram emlékezéseimből. Végeredményben nem is szükséges, hanem inkább arról kell mindig megbizonyosodnom, hogy vétettem-e akkor a szeretet törvénye ellen? Semmi nem igazolhat, ha önkényesen, vagy haragból megfosztok bárkit is a szeretettől. Először, ha megszakítva kapcsolataimat nem gyakorlom azt, másodszor pedig, ha képtelen vagyok a szeretetteljes visszaemlékezésre. Ha így állok, akkor csakugyan megfogalmazhatom a Prédikátorral: *Mindegy, hogy bölcs, vagy balga volt embertársam, rokonom, hozzám közel állom, készakarva behelyeztem mindenkit a feledés homályába.* (Préd 2,17)

A világ beképzelt, fiatal megváltójaként, de természetesen zöldfülű gyakorló segédlelkésként nemcsak

megdöbbsentett az 1984-ben élém táruló bözödkörispataki tapasztalat, hanem tenni akarásra is sarkalt. Mivel semmi és senki segítőm nem akadt a kibontakozásban elakadt paplak- és templomjavítási tervben, úgy ébredtem egyik reggel, hogy elkiáltom magam a tavaszi lelkeszi értekezleten. Álmomban sem láttam, hogy ezért máris megrovásban részesülök, hiszen szerintem jó volt az alapötlet: nem állhatnak a templomban döngölt homokon a szőnyegek és a gyülekezeti tagok. Az „egyebek” tárgysorozati pontnál szólásra emelkedtem és előtártam rövidre fogott kérésem, melyben nagyjából ez állt: „Tisztelettel kérem a Székelyudvarhely - Keresztúri Unitárius Egyházkör lelkészeit, hogy nyugta ellenében támogassák a Bözödkörispataki Unitárius Egyházközséget, hogy legalább a templom piacát lepadoljuk, illetve a templompadokba egy-egy deszkát elhelyezzünk, melyen álljanak a hívek.” Aztán jött a korai fejmosás. Nyíltan és támadás-szerűen. Hát én mit gondolok, ez nem így működik, különben is?! Stb. Végül az egyik lelkeszi felállt és csendesesen annyit mondott: „Gyere Pap Laci, itt van 500 lej és nem kell a nyugta sem”. Kászoni Jocó volt a tettes. Pillanat alatt én lettem a nap hőse. Egyetlen szót sem kellett feleselnem senkinek a szürke eminenciák közül. Arról sem tudok, hogy bárki számon kérte volna a másként gondolkodó és cselekvő homoródszentmártoni unitárius lelkészt. A munkát elvégeztem és gyakran eszembe jutott a vasárnapi istentiszteletek alkalmával, hogy mit jelent az alapjartatú jó szándék. Kiderült közben, hogy Jocó elődöm volt Kőrispatakon, akit máig gyönyör-keserű emlékek kísérek az óta is. Hálám pedig őt halálomig üldözni fogja.

Az önérzet többször összejátszott a körülményekkel és gyakran segített is valaki, hogy időnként félreismerjem az eseményekben szereplőket. Így történhetett, hogy két alkalommal is megbántottam ezt az embert, akihez hasonló jót kevesen tettek az életemben. Megbántottam minden kérdés és beleegyezés nélkül, de nem előmenetelem, hanem mások becsületének helyreállítása végett. Már eddig több alkalommal is megkövettem meggondolatlanságomért és ez alkalommal az írott újság nyilvánossága előtt is bocsánatot kérek tőle. Milyen érdekesen táncolnak bennem az emlékek. Néha elengedik, máskor taszítják, szinte fellökik, időnként pedig ölelik egymást. Szorosan fájoan is akár. Kiröppenni kíváncsoznak, mint a börtönbe zárt gondolat. Remélem, hogy megbocsátod tévedéseimet. Isten áldjon, kedves Jocó!

(PAP GY. LÁSZLÓ)

Mindennapi életed a templomod és a vallásod...

Kedves Olvasók! Lapszámainkban bemutatjuk a Magyarországi Unitárius Egyházkerület gyülekezeteit. A lelkész szolgálatával van jelen a gyülekezet, ezért gyülekezeteinket a lelkészeink „szemén” keresztül próbáljuk megjeleníteni és megmutatni.

1. Máté Ernő 22 éve Dél – Dunántúli Unitárius Szórványegyházközség. Néhány szóban mi a legfontosabb, amit elmondana magáról?

Marosvásárhelyen születtem, nőttem fel, unitárius gyökereim azonban Pipére vezetnek. Ide nagyon kedves, meghatározó élmények kötnek. Már kisgyerekkoromtól magamba szívtam a templomi hangulatot, az egyházas környezetet, az unitárius tanokat.

Teológiai oklevelem megszerzése után Marosvásárhelyen voltam egy évig segédlelkész, ezt követően kerültem Pécsre. Úgy alakult, hogy a hivatásomnak is tudtam élni, és tovább is tudtam tanulni. Természetesen lehetett volna másként is, de ezt a szórványmunkát, az itteni életet magam választottam, alakítottam, és így utólag hálás vagyok azért, hogy egy nagyszerű városban élhetek, egy kis létszámú, de jó karakterrel rendelkező gyülekezet, szeretetközösség lelkésze lehetek.

2. Hogyan alakult a gyülekezet? Miért pont Pécs

Konfirmáció 2020-ban

lesz a központja?

A Dél-dunántúli részen, a reformáció idején Pécs válik az unitarizmus központjává. Pécsen található a XVI. században unitárius használatban lévő Minden-szentek temploma, melyben 1570-től 1691-ig tartanak unitárius istentiszteleteket. Itt unitárius főiskola is működik, melyben lelkészképzés folyik. Középfokú iskola működik Nagyarsányban és Nagymaroson is.

Pécsen zajlik az írásban is fennmaradó Pécsi disputa (1588), melynek megörökítője a szépirodalmi igé-

nyességgel megáldott Válaszúti György unitárius prédikátor.

Az unitárius eszmerendszer 1570 táján Válaszúti

Keresztelő 2021-ben

György, Tolnai Ambrus Lukács és Alvinczi György tevékenységének köszönhetően terjedt el a Dél-Dunántúlon.

Az ellenreformáció folyamán az egyházközségek fokozatosan eltűnnek, továbbá az unitárius hitelvek szabad magyarországi terjesztését csak 1848 után lehetett megtenni.

1927-ben a megalakul a Baranya-somogyi Szórvány, a mai értelemben vett egyházközség tulajdonképpen az 1990-es évektől szerveződik.

Az egyházközség lélekszáma 1989 után az Erdélyből áttelepedett unitárius hívekkel erősödik meg. Szász János unitárius lelkész szervezi a szórványt, pasztorálja a gyülekezetet, ekkor még Polgárdi központtal.

A Székesfehérvár melletti Polgárdiban 1886-ban alakul unitárius gyülekezet. A református lelkésszel nézetkülönbségben álló módosabb családok kiváltak ez egyházközségből és Berki József (1840-1900) vezetésével megalapították az unitárius egyházközséget (imaházzal, temetővel, 1914-ig iskola is működik). A hívek száma oly mértékben megcsappant (2019-ben meg is szűnt, ekkor hunyt el az utolsó tősgyökeres unitárius), hogy az istentiszteleti helyszín átkerült Székesfehérvárra.

Polgárdiban a rossz állapotban levő vályogház 2021-ben eladásra került, az unitárius temető ma is működik, temetkezésre alkalmas.

2001-től válik a Dél-dunántúli Unitárius Szórványegyházközség központjává Pécs, úgy, hogy magába foglalja a székesfehérvári szórványt is. Területileg az alábbi megyék tartoznak hozzá: Baranya, Tolna, So-

mogy megye, valamint Fejér és Zala megye.

Istentiszteletet havi egy alkalommal tartunk Pécsen, valamint Székesfehérváron. Mindkét esetben az ott lévő Evangélikus Egyházközség biztosít számunkra méltó helyet.

3. Egyházunk alapvetően lelkészközpontú, ilyen a hagyománya és a szervezete, habár felépítésében a kettős vezetés, a presbiteri jelleg az irányadó. Ennek kapcsán milyen a viszony a lelkész és a gyülekezet között? Hol vannak az erősségek és hol a kényes pontok az együttműködésben?

Mivel egy kis létszámú gyülekezeetről van szó, családias hangulat uralkodik. Gyakorlatilag nincs olyan istentisztelet, mely végén a gondnok, vagy a lelkész ne számolna be az egyházközség életében törtétekről, be ne vonnánk a gyülekezeti tagokat, bármily kis történekről is legyen szó. Közgyűléseinket, presbitériumi gyűléseinket jó szándéktól vezérelve, a józan észre hallgatva, egyetértésben tartjuk meg.

Természetesen vannak ellentétes vélemények, viták is. Legutóbbi közgyűlésünkön különböző elképzelések hangzottak el arról, hogy milyen legyen a közeljövőben vásárlandó pécsi ingatlan, mire használjuk azt. Vita után az alapvető kérdésekben megegyeztünk (az anyagi keretet figyelembe véve), majd a konkrét ingatlan kiválasztása esetében is zajlottak még viták a presbitériumi tagok részéről, de itt is végül egyhangú döntés született.

Megvolt a magam ráhatása a történekre, de az érvelés, meggyőzés mellett főbb feladatom a szervezés, a mederbe való terelés volt.

Fontosnak tartom azt, hogy a gyülekezeti tagok részéről legyen önálló kezdeményezés. Bár a lelkész jól ismeri gyülekezetét, a lehetőségeket, úgy gondolom, hogy szükség van a gyülekezet részéről jövő gondolatokra, inspirációra, mozgatóerőre, még akkor is, ha időnként mások a meglátásaink.

4. Minden gyülekezetben szinte jelszóként hangzik el a fiatalosodás és megújulás igénye, viszont ez az a korosztály, amely a jelenlegi élethelyzetben a legkevesebb szabadidővel rendelkezik. Ennek ellenére milyen lehetőségeket lát erre a lelkész?

Konfirmáció 2020-ban

Szórványgyülekezetünk korosztályi összetételében fiatalabbnak mondható, mint számos erdélyi gyülekezet. Áranyaiban sok kiskorúval

szembesültem, amikor Pécsre kerültem, azóta ezek a gyerekek felnőttek, és saját gyerekeiket hozzák istentiszteletre.

Tudatosan odafigyelünk például arra, hogy a vezetőséget tekintve a gyülekezetben majd megfelelő, arra hivatott utánpótlás legyen, és bár valóban mindenki nagyon elfoglalt, úgy látom, hogy ez egyáltalán nem fog gondot okozni. Továbbá nagyon fontos a felnövő fiatalok gyülekezetben való megtartása.

5. Felvetődik a kérdés, körülbelül mekkora a gyülekezet? Milyen a taglétszám alakulása és erre építve, milyenek az esélyek, hogy vonzó legyen és maradjon sokak számára? Hogyan lehet jobban nyitni az emberek felé, úgy, hogy közben ne veszítsük el hagyományainkat, értékrendünket, unitárius identitásunkat?

Pécs és környékén összességében mintegy 100 unitáriussal számolunk, 70-en Pécsen élnek, 30-an a környéken (Baranya, Somogy, Tolna megyék). Bár még vannak rejtőzködő unitáriusok, a népszámlálási adatokat figyelembe véve ez reális számnak tekinthető. Az, hogy két évtized alatt a gyülekezet száma ekkora lett, és megmaradt, úgy érzem, hogy önmagában sikernek tekinthető. A gyülekezet 5%-a betért. Az utóbbi években több szülő is megkeresett, akiknek semmilyen kapcsolatuk nem volt az egyházzal, nem voltak unitáriusok, de gyermeküket unitárius szertartás szerint kereszteltük. A fehérvári szórványban 40 fővel számolunk.

6. Mi jelenleg a legnagyobb kihívás a gyülekezetben? Melyek a jövőre nézve a legfontosabb tennivalók?

Bár az istentiszteleteken kívüli találkozásainkat különböző módon megoldottuk, jó ideje a gyülekezet egy biztos bázist szeretne magának tudni Pécsen. A kis panellakás már nem szolgálta ki teljesen sem a lelkész lakhatási igényeit, sem az irodai, gyülekezeti igényeket.

Az egyházkerület támogatta kérésünket, és éppen a közelmúltban sikerült egy olyan házat vásárolni, mely

Pécsi egyházi ingatlan Tettye városrészben

egyszerre fogja szolgálni a mindenkori lelkész és családja méltó lakhatását, valamint a gyülekezeti igényeket is. Egy irodahelyiséget, kis közösségi teret tudunk berendezni, mely gyűlések, vallásórák, kis csoportok számára szeretetvendégségek, foglalkozások megtartására lesz alkalmas.

Talán nem véletlen, hogy ezt az ingatlant pont a Tettye városrészben sikerült megtalálni, ahol több mint 400 évvel ezelőtt unitárius elődeink hitvitáztak, imádkoztak.

Az ingatlant a nyár végén vesszük birtokba, annak fenntartása, az irodarész kialakítása (mindezek kapcsán a gyülekezet anyagi hozzájárulása), a berendezés, valamint a használat kitalálása jelent most számunkra kihívást.

7. Miben látja az egyházközség jövőjét? Hogyan néz ki a jövő Dél - Dunántúli Unitárius Szórványegyházközsége és a jövő Unitárius Egyháza?

Az utóbbi két évtized bizonyítja azt, hogy a gyülekezet élni akar, mi több, fejlődni szeretne. Hiszek abban, hogy ez továbbra is így lesz.

Isten tenyerén

Isten gazdag áldásával 1994. november 15-én elindultam életutamon, napvilágot látva Aranyosmentén. Mindjárt az elején utam, a templomhoz és a valláshoz közeli világot tárta fel előttem, amelynek köszönhetően 2010-ben utam a Kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium felé vezetett. Itt tapasztaltam meg először lelkileg a mélységeket és magasságokat, de mégis, vagy talán épp ezért ez volt az a hely, ahol gyökeret eresztettem a hit és a bizalom talajában a vallásos nevelés és lelkületnek köszönhetően. Az út a Protestáns Teológiai Intézetbe vezetett. Tanulmányaim során nagyon sok otthonomhoz közeli, aranyosmenti gyülekezetben volt alkalmam szolgálni, de ünnepi légatúsként Székelyföld városi és vidéki gyülekezeteiben is.

A sikeres alapképzés után 2018 nyarán az Erasmus+ ösztöndíjat elnyerve a Budapesti Nagy Ignác utcai egyházközségben töltöttem két hónapnyi nyári szolgálatot. Ez év októberétől egy évre szóló gyakorló teológiai ki-nevezést kaptam a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületéhez. 2019 októberétől gyakorló teológusként a Marosvásárhelyi Kövesdombi Unitárius Egyházközségben szolgáltam. 2020 októberétől, tanulmányaim befejezése után gyakorló segédlelkészként szolgáltam a MUE ME-nél. Sikeres lelkészképesítő vizsga után, teljes jogú lelkészként és hitoktatóként tevékenykedem, 5 fővárosi iskolában, heti 12 hittanórát tartok.

Főtisztelendő Kovács István unitárius püspök úr április 1-től az Észak-Dunántúli Unitárius Szórványegyházközség rendes lelkészévé nevezett ki. Hálával és köszönettel van csordultig a szívem, mert úgy érzem, hogy a jó Isten meghallgatta kérésemet. Tudatában vagyok azzal, hogy nagyon sok közös munka áll előttünk, de bízom benne, hogy közös erővel és akarattal mindez teljesülni fog. Sok szép és ösztönző bibliai vers ad erőt a mindennapokban, de mostanában kifejezetten sokatmondó számomra a következő: „Megparancsoltam neked, hogy légy erős és bátor. Ne félj, és ne rettegj, mert veled van Istened az Úr mindenütt, amerre csak jársz.” Józs 1, 9. Józsuének ezek a szavak valószínű nagyon sokat jelentettek az első lépés megtételekor, miután Mózes halála után őt hívta el Isten.

Hivatásom részének tartom azt, hogy a szórvány-lelkiségen közös erővel munkálkodjak, megtartsuk azt, ami van és megkeressük, feltárjuk azt, ami elveszőben van. Bár nagy távolságok vannak, de úgy gondolom, hogy a szórványban élők hitéletét is erősíteni kell, hit-tudatukat fenntartani kell napjainkban is, mert hiszem, hogy Istennél nem létezik elhanyagolt közösség, mindenki egyformán értékes és mindenkit egyformán a tenyerén hordoz a gondviselő Isten.

(BAKÓ-NAGY ZSUZSANNA)

Bencze Márton emlékére

(1950 - 2021)

Elhunyt Bencze Márton unitárius testvérünk, aki közel húsz évig (1994–2013) volt az unitárius televíziós műsorok szerkesztője. A gyászistentiszteletre 2022. január 15-én került sor a Bartók Béla Egyházközség templomában.

Bencze Márton 1950. november 23-án született Budapesten. Édesanyja: Guráth Katalin, édesapja: Bencze Márton unitárius lelkész volt, és Boglárka nővére után, családjába második gyerekként érkezett, Gábor öccse és Mária húga előtt. A Veres Pálné Gimnáziumban érettségizett, majd számítógép programozó szakterületen folytatta tanulmányait. Több munkahelyen is dolgozott informatikusként itthon és külföldön egyaránt.

Az 1970. év nyarán megházasodott, feleségül vette Tercsi Franciskát. Áldott házasságukból egy leánygyermekük született, Orsolya.

32 évnyi boldog házasság után, szeretett felesége 2002. március 24-én hosszan tartó betegségben hunyt el. Ezért hamvainak töredékét, egy emlékeztető urnát a Franciska hamvai mellé helyeztük el az Új Köztemetőben 2022. január 17-én. Földi porait Bencze

Márton kívánsága szerint Erdélyben, Székelyföldön helyezik örök nyugalomra. Emlék istentiszteletre egy későbbi időpontban, édesapja, idős Bencze Márton szülőfalujában, Homoródkeményfalván kerül sor.

Bencze Márton az 1990-es évek elejétől kezdve aktívan részt vett az unitárius egyházi életben, jelentős szerepet vállalva a rendszerváltás utáni Egyházunk újjá szervezésében: egyházi titkár volt, és tagja az akkori elnökségnek, édesapja idős Bencze Márton püspöksége idején is. Közvetlen, rokonszenves természetéből adódóan számos baráti, együttműködő kollegiális és jó ismerősi viszonyt szerzett, és ápol.

1994-től 2013-ig az unitárius televíziós műsorok szerkesztője volt, közel 20 éven át. Mindeközben majdnem 200 vallásos jellegű műsort készített. Televíziós kollégáival, barátaival gyakran forgatott Erdélyben, akiket aztán Keményfalván mindig megvendégelt.

Székelyföld szinte minden négyzetcentiméterét dokumentálta. Az ott található unitárius templomokat, kegyhelyeket, a különböző egyházközségeket, hitbéli

és kulturális gyülekezeteket, iskolai táborokat. Forgatott minden jelentős eseményen, ünnepségen. Nem utolsósorban az unitarizmus történelmi jelentőségű személyiségeinek életútját is feldolgozta, a jelenkorban munkálkodó és hitükben megmaradó szellemi, lelki gazdagságban élő unitárius hitközösség tagjainak munkásságára is odafigyelve.

De nagy tisztelettel volt „egyszerű” embertársai iránt is, mert hagyománytisztelő és -őrző ember volt, széles körű tudással, műveltséggel. A kultúra, a különböző művészetek, az irodalom, a történelem és nem utolsósorban a zene mindig is érdekelték. A könyvek szerelmese volt. Mivel írói vénával nem áldotta meg a sors, ezért a filmeknél kívül, mint Szókratész a tanítványaival körülvéve, nyitott szívvel és szellemmel értékes beszélgetések, jóra való viták keretében törekedett átadni, áthagyományozni, aminek birtokában volt, az arra érdemes hallgatóságnak.

Ebben hű társra talált. Bő tíz éve ismerkedett meg Dunaveczi Anikóval, akivel szoros és mély szellemi – lelki kapcsolatba és közelségbe kerültek. Kitéljesedtek egymásban, mint egy valaha kettétört korsó két fele, ami a Teremtő

ajándékaként utolsó éveiben újra eggyé válhatott.

Az egymással eltöltött értékes időben sokat tanultak és gyarapodtak kölcsönösen, jobban megismerték egymás gondolatait, természetét és ezáltal a földi életet egymás szemével is átlátták, ugyanakkor egymást megláttatták.

2010-ben nyugdíjba vonult, de folyamatosan dolgozott élete utolsó napjáig: többek között saját egyéni céget alapított, könyvek online forgalmazásával is foglalkozott, mellette még a Magyar Államvasutak Rendelőintézetében is dolgozott, a „fáradtság” szót nem ismerve, az addigra már túlterhelt fizikuma ellenére. Testi egészsége lassan-lassan, mint a gyertya, csonkig égett.

Bencze Márton emberi kapcsolataiban a mélységet kereste, a tartalmat. Elkötelezett hite, nagy szíve, tiszta szelleme volt; ezeket tudatosan védelmezte, folyamatos tanulással mélyítette, tisztán tartotta. Jó ember volt, nagyszerű humorral, kedves megjelenéssel megáldva.

Figyelmessége szerteágazó volt, szeretetei iránt pél-

damutató. Bízni lehetett benne, biztonságot adott, ugyanakkor határozott, konok ember volt, azonban ezzel soha élete utolsó napjáig nem bántott meg senkit, hiszen ezáltal is csak védelmezte a körülötte lévőket. Inkább megnyugtató, önbizalmat adott, meglátta az értéket mindenkinben, hogy aztán szavai által a másik is fölismerje és értékelje azt önmagában.

Otthonának tekintette ezt a Hőgyes Endre utcai templomos ingatlant, ahol született és felnevelkedett, ezért mindig visszajárt, hol Istentiszteletre, hol egyház-községünk presbiteri gyűlésre. Több alkalommal veti-

tettünk filmjeiből, és felelevenítettünk régi emlékeket, amelyeknek szemtanúja volt. Ezért innen, a Bartók Béla Unitárius Egyházközség templomából indítottuk útnak földi porait, hogy meglegye nyugalmát, továbbá lelkét, az örökkévalóságba, az örökké élő lelkek birodalmába.

Bencze Márton testvérünk életével kitörölhetetlenül beleírta magát becses emlékeinkbe. Legyen számára könnyű, gyönyörűsége, újabb kihívásokkal tele az örökélet és számunkra hittel vigasztaló és erősítő a vele töltött együttlét.

LÉTA SÁNDOR

In memoriam Kiss Tünde

(1958. 06. 30. – 2022. 02. 04.)

Elhunyt Kiss Tünde, a Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetségének korábbi alelnöke, az immár néhai Kiss Mihály lelkész özvegye.

1958. június 30. látta meg a napvilágot Sepsiszentgyörgyön Göncz Mihály unitárius lelkész és Kinde Mária Magdolna harmadik gyermekeként. Testvérei Zsolt és ikertestvére Ildikó társaságában megannyi felhőtlen gyermekkor emlékekkel gazdagodva. Lelkész-gyermekeként már korán belelátott a közösségek szerveződéseinek rejtelmébe, s bár lehet akkor nem sejtette ezt a tudást örökre magába vésve hasznosította élete minden területén.

Általános iskolai tanulmányait Alsófelsőszentmihályon kezdte 1965 és 1973 között. Középiskolai tanulmányait a tordai Mihály Viteazul Reál Gimnáziumban végezte 1973-1977. Itt szerzett érettségi bizonyítványt. Műszaki rajzoló, illetve szabászati tanfolyamokat végzett érettségi után.

1979-ben Kövenden kötött Isten színe előtt házasságot férjével Kiss Mihállyal, akit tiszta szívvel szeretett élete utolsó percéig. Házasságuk első 7 esztendejében (1979-1986) Csókfalván éltek és az ottani unitárius gyülekezet élére álltak, egymást támogatva és segítve. Életüket és szerelmüket 3 fiúgyermekkel áldotta meg a Teremtő Ákos, Tamás, Bálint személyében. 1986-ban meghívást kaptak a Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyházközség lelkészi állásának betöltésére. Összezsomagták életüket és elindultak az ismeretlenbe.

Kiss Tünde személyének minden ismerője érzékelte és csodálta azt a fényt és erőt mely belőle áradt. A humort, mely elűzte a sötét fellegeket, a kreativitást, mely a nincstelenségbe is pompát varázsolt. A család volt számára az egyik legnagyobb kiteljesedés, hiszen ők voltak az éltetők, az örömet adók. Unokái Alma, Dávid,

Benő kiknek születése tapasztaltatta meg vele az egyik legtisztább örömet, életet adtak neki és céljaként tűzte ki, hogy minél többet átadhasson szeretetéből nekik.

Az alábbi munkahelyeken dolgozott: a Hódgép-nél műszaki rajzolóként, a Hód-Mezőgazda Zrt.-nél, később a Chol-Mix Kft-nél Hódmezővásárhelyen adminisztrátorként. Igazi munkahelye azonban a gyüle-

kezetek voltak, ahol férjével együtt szolgálatot végeztek. Klasszikus lelkészi családban éltek, ahol az egész család részt vett a gyülekezeti életben. Szolgáló szeretet, áldozatkészség, hívó reménység, optimizmus volt életének lényege, amellyel sok megpróbáltatást el tudott viselni élete során. Nem önmagának élt: családjá, barátai felé lelkéből önzetlenség, melegszívűség és igaz emberség áradt. Tisztelet és megbecsülést fakasztó gazdag élete, hivatástudattal teljes helytállása

felejthetatlenné teszik emlékét mindannyiunk számára. Munkájuk, küzdelmük nem múlik el nyomtalanul, az idő és az emlékezetek őrzik. Lelkesedése mindenhol megmutatkozott, ahol megfordult és nem futamodott meg a munka elől. A Magyarországi Unitárius Nőszövetség élére állt, amikor erre felkérést kapott és lelkesen szervezte nem csak a Hódmezővásárhelyi fiókszervezet, de az országos szövetség alelnöki teendőit is. Élete gyermekként, testvérként, feleségként, anyaként, nagymamaként, rokonként, barátként, unitáriusként példamutató volt azok számára, akik ismerték. Fényét örökre megőrizzük magunkban.

Hosszú, türelemmel viselt betegség után 2022. február 4-én visszaadta lelkét teremtőjének, akitől kapta. Temetési szertartására 2022. március 1-én kerül sor Budapesten a Farkasréti temető Makovecz-termében 11:15 órai kezdettel. Pihenése legyen csendes, emléke áldott.

SZABÓ CSENGELE

Bibliai olvasmány: 13,1-23.

A MAGVETŐ PÉLDÁZATA

„Kiment a magvető vetni” Mt 13,4.

Kedves Atyámfiak, szeretett Testvéreim!

1980 óta több-kevesebb sikerrel folytatom Isten szántóföldjében azt a munkát, melyről hiszem, hogy meghozza gyümölcsét. Sem a földműves munkája, sem a mindenkori pap tevékenysége nem jár állandóan a siker élményével. Rajta van azonban sok-sok fáradságos munka, feláldozott idő remény-

sége, s mindaz, ami ezzel a bizakodással jár. Az ugyanis, hogy a szántóvető ember, akár az örömmüzenetet szóló pap Istenre bízva a növekedést. S ez így helyes a földműves hozzáállásában, így hasznos a lelki magvetést folytató szolgáló esetében is.

Jézus példabeszédet mondott tanítványainak a magvetőről, és párhuzamot vonok a mindenkori magvető, valamint Isten beszédét szóló ember elvégzett munkája, és annak eredménye, nevezhetjük „sikerélménye” között. Nem részletezem a földműves magvető képét, földhöz ragadt, kitartó tevékenységét. Nem tagolom a pap ilyen vonatkozású munkáját sem. Mindketten ott állnak a munka mezején. Alkalmas időben arra, hogy végezzék magvetésüket. Mindketten tudatában vannak annak, hogy munkájuk és annak várható eredménye három fontos tényezőtől függ: a **magtól**, a **magvetőtől** és végül, a **földtől**, melybe belekerül a mag. Ez a három összetevő határozza meg elsősorban, hogy áldásos lesz-e a földműves befektetett munkája és ettől függ bizony az is, hogy milyen eredmény mutatható ki egy gyülekezetben végzett lelki magvetés nyomán. Másképp fogalmazva, amennyiben a földműves gondosan megkeresett, a földrajzi tájnak megfelelően kitermesztett magot választ, amit kellőképpen, előkészített földbe vet a szükséges szakértelemmel, akkor már csak annyi marad hátra, hogy imádságában esőt és növekedést kérjen a gondviselő Istentől.

Egy pap prédikálásában a mag adva van. Isten üzenete, Jézus tanítása biztos mag a szükséges magvetéshez. Az emberek lelke talajának előkészítése, illetve maga a munka, melyet egyaránt a lelkész kötelessége megfelelő állapotba hozni, egy olyan tevékenység, mely nem kisebb munkával jár, mint a földműves tevékenysége és nem kevesebb imádkozással, mint amikor esőért, vagy éppen jó időért imádkoznak az emberek. Az eredmény, tehát ennek

értelmében kettőnkön: rajtatok és rajtam jön elő, vagy éppen miattunk marad el.

Nem szakadtam el gondolataimban a példázatban foglaltaktól, de ajánlom, hogy közelítsük meg még jobban az abban felsoroltakat.

Azt mondja Jézus a példázatban, hogy, amikor hozzáfog vetni a magvető, s lendülettel szórja a magot, az eldobott magok egy része az útra esik. Érdekes jelensége ez a földműves ember fölöslegesnek látszó munkájának. Igen, mert azt mondjuk, hogy adva van egy földterület, melyet gondosan be kell vetnie, termés alá kell kényszerítenie, melyhez semmiképpen nem tartozik hozzá a földszáv mellett elhaladó út. Ennek ellenére mégis fontos, hogy oda is hulljon mag, hiszen résztáplálékát képezi az ég mada-

rainak. Második mozzanatként tapasztaljuk, hogy az elszórt magok egy része **köves** helyre hull, ahol kikel ugyan, de mivel nincs elegendő táptalaj és a napközi hőség is perzseli a gyökeret, mint ilyen, gyorsan elszárad a növény. A munka tekintetében viszont ez már teljes mértékben fölöslegesnek látszik. Nemcsak a befektetett munka miatt, hanem a kárba vesztett vetőmagért is.

Harmadsorban arról beszél Jézus, hogy a magok határozatlan része **tővises** helyre hull, ahol természetesen kikel, viszont a termesztett növényvel szemben a tővis sokkal természetesebb, ami aztán elfolytja a nemes növényt. Ebben az esetben is úgy érezzük, hogy fölösleges munka- és magpazarlás látványát éljük át. Azt azonban nem szabad elfelednünk, hogy nemcsak jó termőföld övezheti területünk határait, hanem bizony út, köves föld, vagy egyszerűen tővises, bokros terület is.

Végül pedig szem- és fültanúi lehetünk a példázatban annak a sikerélménynek, mely alapján megállapítja Jézus és vele együtt a földműves, illetve az örömmüzenetet hirdető is, hogy becsülettel végzett munkája meghozta gyümölcsét. A jó földbe, az emberi lelkek jó talajába vetett mag kicsirázott, szárba szökken és beérett. Termést hozott. Némelyik 30, más 60, egy rész pedig 100 annyi.

Sokszor elmerengtem a földműves kitartó munkáját figyelve. Elgondolkodtam azon is, melyet én végzek Isten nagy „szántóföldjében”. Kérdések szakadnak fel embertársaim lelkéből és sajátjaim is felsorakoznak. Ezekre pedig úgy kell válaszolnom, mint ahogy a földműves teszi, mielőtt munkába indul, s megemelve fejfedőjét Isten áldását kéri munkájára. Ugyanúgy kell válaszoljak, mint amikor a földműves befejezte munkáját, s hasonlóképpen imádkozik, mint amikor hozzákezdett ahhoz.

Végezzük a lelki magvetést is. Hittel és reménységgel: „A mindennapi kenyeret kérni kell a Teremtő Istentől, mert a kalászeket mi nem tudjuk megcsinálni. Az ember csak elveti a magot, azután nem sokat tehet. Lesz-e eső, lesz-e termés - nem az embertől függ.” (Bánk József: Vasárnapok - Ünnepek: 327. Old.). Ámen.

(PAPP GY. LÁSZLÓ)

Kedves gyerekek!

Nagy szeretettel köszöntünk Benneteket az *Unitárius Élet* című egyházi folyóirat hasábjain! Az idei év első lápszámát tartjátok kezetekben, amelynek a *Megújulás* címet adtuk. Tavasszal nem csak a természet kel életre és újul meg, hanem folyóiratunk is. Rátok is gondoltunk és érdekes feladatokat készítettünk, amelyeket iskolai vagy egyházközségi hittanórákon, de otthonotokban is akár egyedül vagy szüleitek, testvéreitek segítségével el tudtok végezni.

Egy nagy kalandra hívunk Benneteket, amely mindannyiunk öröme gyermekszájtól lesz hangos és élettel teli. Az első bibliai történet, amit közelebbről is megvizsgálunk, az a Magvető példázata. Jézus, ezt a példázatot mondja el elsőként a követőinek.

1

Első feladatotok az lesz, hogy nyissátok ki Bibliát és keressétek meg benne a **Magvetőről** szóló példázatot. (Mt 13, 1-23) Ha elolvastátok figyelmesen választ kaptok arra a kérdésre, hogy: Melyik a legtermékenyebb talajtípus és miért?

2

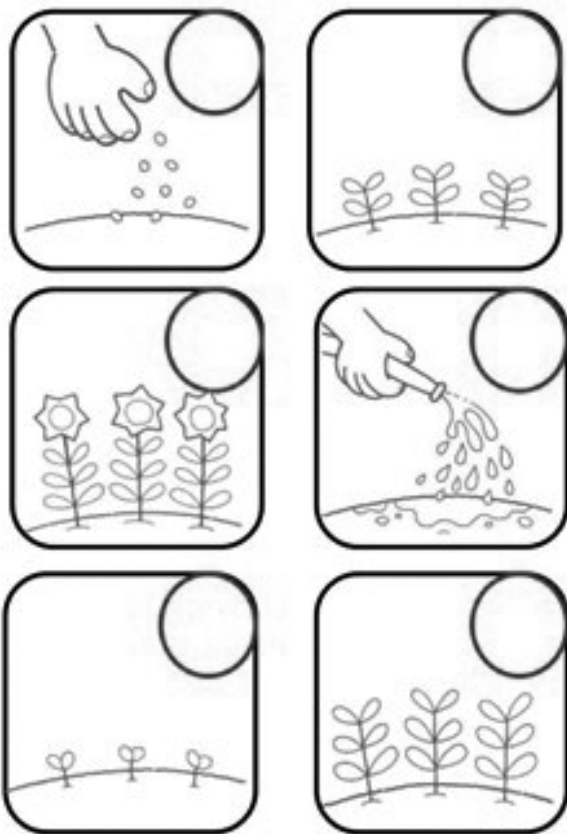
Vegyéél elő egy virágcserepet vagy keress virág vagy magvetésre alkalmas helyet. Töltsd meg földdel, és szórd bele a magot (virág, búza, fű stb.) Gondozd, locsold, tedd napos helyre, kövessed fejlődését törődéssel és szeretettel! Isten is így óvja, védi lépteinket, megvizsgálja szívünket és jelen

van mindennapjainkban. Válg te is magvetővé, kövesd a kis magocska fejlődését a kezdetektől.

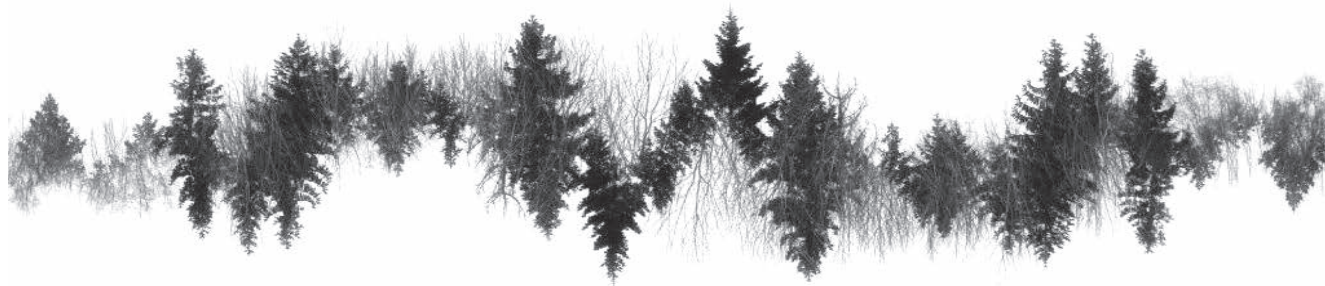
3

Az alábbi képen egy mag életét kísérhetitek végig. Tegyétek helyes sorrendbe a képen látottakat: a kezdetektől a végéig. Jó munkát kívánunk! Isten áldjon!

A megfjtésekkel keressétek lelkészeiteket, hitoktatóitokat vagy küldjétek el az unitariuselet@gmail.com címre.

Fürkész/Ő

Kedves Fiatalok!

Ha ti is kerestek valamit/Valakit, ha ti is szerettek a dolgok mélyére ásni, ha ti sem elégedtek meg az egy mondatos válaszokkal, akkor szeretettel köszöntünk az Unitárius Élet *Fürkész/Ő* című rovatában!

Ifjúsági rovatunk egyik fő célja, hogy segítsük nektek az Istennel való kapcsolatotok elmélyítésében, önmagatokat jobban megis-

merjétek és egy virtuális Fürkész/Ő közösséget alakítsunk ki.

Sokszor érezheti a gyerek, a fiatal, de még a felnőtt is, hogy valami hiányzik az életéből, és amikor a dolgok mélyére ás, kinyitja szíve ablakát, akkor választ kap kérdéseire, és a tátongó ürességeket betölti Valaki, az a valaki, aki után fürkészik, keres és kutat minden ember: Isten.

Az idei első lapszámunkban, kérünk tartások velünk, hiszen egy fürkésző kalandra hívnak benneteket. A fürkészségünk két állomásból fog állni:

Az alábbiakban a Bibliát fogjuk fellapozni, amely két nagy részből áll: Ószövetség és Újszövetség, és összesen 66 könyvet tartalmaz. A bibliai könyvkupacból csoportosítástok könyveket a felsorolt két nagy csoportba, a megadott példa szerint:

Ószövetség

Józsue
1-2 Krónikák
Apostolok cselekedetei
1-3 János levele
1-2 Királyok
Márk
Ámosz
Haggeus
Kolosséiakhoz írott levél
Lukács
Nehémiás
Eszter
Jób
Máté
Zsoltárok
Példabeszédek
János
1-2 Thesszalonikaiakhoz írott levél
Zakariás
Mózes 1-5 könyve
Ézsaiás
Jóel
Jónás
Zofóniás
Filippiekhez írott levél
Bírák

Újszövetség

Filemonhoz írott levél
Hóseás
Jeremiás
Jakab levele
1-2 Péter levele
Jelenések könyve
Ruth
Jeremiás siralmi
Dániel
Habakuk
Efézusiakhoz írott levél
1-2 Sámuel
Ezékiel
Malakiás
Rómaiakhoz írott levél
Tituszhoz írott levél
Prédikátor
1-2 Timóteushoz írott levél
Júdás levele
Abdiás
Náhum
Ezsdrás
Galatákhoz írott levél
Énekek éneke
Mikeás
1-2 Korinthusiakhoz írott levél

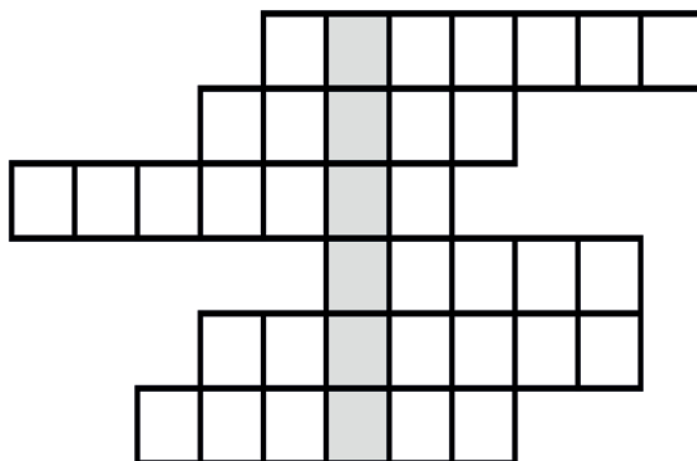
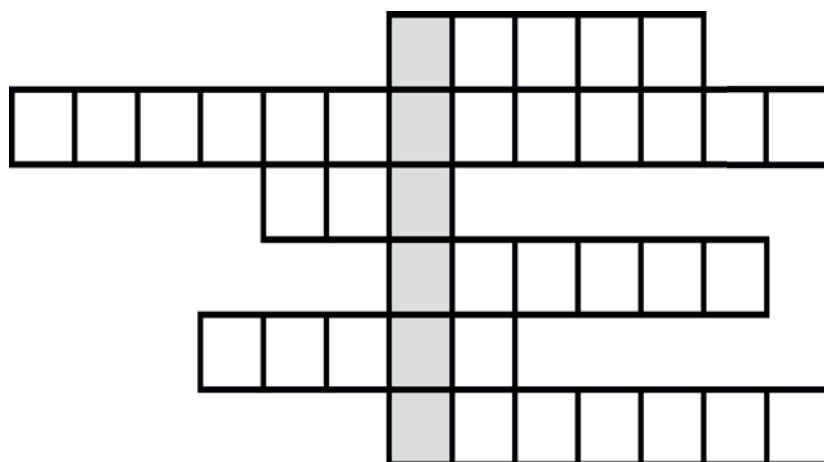

Keresztrejtvényt készítettünk nektek és amennyiben helyesen megfejtitek a kérdéseket, akkor egy neves költőnek a nevét fogjátok megtudni, akihez a **Magyar költészet** napja is kötődik, hiszen azon a napon, április 11-én született ő.

1. Názáreti Mester, Próféta
2. Ezzel a nappal kezdődik a böjt időszak
3. Március 22-én van a ... világnapja
4. Három személy közül ő is zsákban hozza a meleget
5. Ezen a hegyen adta át Isten a tízparancsolatot
6. Fánk sütés, álarc készítés időszaka
7. Ez a hét van Virágvasárnap és Húsvét között
8. Józsefet ... dobták
9. Ezen a hegyen feszítették Jézust keresztre
10. ... nevét ne káromold.
11. Tavaszi virág
12. Jeruzsálem fővárosa

Bandi András Köszönöm

Köszönöm, hogy hitet adtál,
S hagytál elbotlani,
Köszönöm, hogy tanítottál
A sárból felállni,
Köszönöm, hogy felemeltél,
És porba sújtottál,
Köszönöm, hogy elengedtél,
S újra hazahoztál.
Köszönöm, hogy simogattál,
Mikor arra vágytam,
Köszönöm, hogy elringattál,
Ha álmosá váltam.
Köszönöm a gyermekkorom
Minden pillanatát,
S köszönöm a felnőttkorom
Minden kínját, baját.
Köszönöm az áldásodat,
Gyermekeim létét,
Köszönöm a barátokat,
S ellenségem féltét.
Köszönöm, hogy kipróbáltál
A földi életben,
Köszönöm, hogy hinni hagytál
Földi szentségekben.

Isten éltesse minden édesanyját!

„Áldjon meg téged az Úr, és
őrizzen meg téged!

Ragyogtassa rád orcáját az Úr
és könyörüljön rajtad!

Fordítsa feléd orcáját az Úr,
és adjon neked békességet!.,

4Móz 6, 24–26

A megfejtésekkel keressétek lelkeszeiteket, hitoktatóitokat
vagy küldjétek el az unitariuselet@gmail.com címre.

A jövő generációjának gondolatai

Szerkesztőségünk szeretne nagyobb hangsúlyt fektetni fiataljainkra. Kíváncsiak vagyunk hogyan látják a világot, benne Egyházunkat. Van-e szerintük tere ma a vallásos gondolatnak.

Arról kérdeztük őket, mit jelent számukra unitáriusnak lenni.

Amikor megkérdezték tőlem, hogy mit jelent számomra unitáriusnak lenni, az első dolog, ami eszembe jutott, az volt, hogy egy közösség tagjának lenni, egy közösség, amelynek a tagjai ugyanazokat az elveket és ugyanazt a hitet vallják, mint én. De persze aztán ráeszméltem, hogy unitáriusnak lenni

mindenek felett hívőnek lenni. Hinni egy vallásban, amely a szeretetre, az elfogadásra, a befogadásra és a toleranciára neveli és tanítja követőit. És hinni egy Istenben, aki nem haragtartó, bosszúálló vagy megfélemlítő, hanem szeretettel és jóssággal teli, akinek a szemében mind egyenlők vagyunk, akinek mind a gyermekei vagyunk, aki, ha hitünk néha ingadozik is, mindig hisz bennünk. Büszkeséggel és boldogsággal tölt el, hogy egy ilyen egyház tagja lehetek, és végtelenül hálás vagyok mindazért, amit az életembe hozott, többek között, egy olyan embert, aki óriási inspiráció és példakép számomra, és akinek hála sokkal közelebb kerülhettem a vallásomhoz és Istenhez. (Papp –Kelemen Réka, Luxemburg)

Számomra az unitarizmus olyan, mint egy szemüveg, egy szemüveg, ami meghosszabbítja a látó határt és élesíti is azt, ezt úgy értem, hogy vallásos emberként más szemszögből is képes vagyok szemlélni az élet történéseit és annak szereplőit. Egy szemszögből, ami a békességre és a szeretetre van kielevezve, ami olykor - olykor erős fegyverként tud szolgálni az élet kisebb nagyobb kihívásaival szemben. Más szóval e felfogás nélkül sokkal jobban hajlanék a sietségre és az ítélkezésre, ami néhol arcon tudja vágni az embert, azonban ezt is meg kell tapasztalnia mindenkinek, hogy értékelni és különbséget is tudjunk tenni a két világszemlélet között, hogy aztán magunk módján tudjuk hasznosítani azt. Ebből az okból kifolyólag emberi szokásként olyan

személyekkel fogjuk körbe venni magunkat, akik hasonló látásmóddal rendelkeznek, és, így ezáltal egy nyugodt békés környezetet hozunk létre magunk körül ami, táplálja saját magunk békéjét is. Összegezve az unitáriusokat nyugalmas közösségként tudnám jellemezni, akik a hitet új megfogalmazásba helyezték 1568-ban

így egy modern vallást hozva létre, aminek modernizmusa még napjainkban is kitart. (Búza Bence Dániel, Budapest)

Számomra unitáriusnak lenni azt jelenti, hogy egy különleges módon követem Istent, más vallási felfogásoktól eltérő módon vallom hitét. Szabadon érzem magam egy olyan valláshoz tartozva, ahol nem kötnek tömör szabályhoz. (Gyerkes Fruzsina, Nagykároly)

Melegséggel tölt el, hogy ilyen befogadó és kedves közösséghez tartozom. Számomra fontos, hogy magyarul tanulhattam a kátét és magyarul zajlanak az istentiszteletek. Mérheterlen büszkeséggel tölt el, hogy magyar kötődése is van egyházunk megalakulásának a reformáció korában, Kolozsváron, Dávid Ferenc első püspökünk hatására. Sokat tanultam a vallásokról, nekem az unitárius vallás a lelki hazám. (Bartha Zsombor, Nagykároly)

Csak azoknak ajánlom a felekezetekhez való csatlakozást, akiknek ez tetszik, a tanításuk, a szokásaik meg minden ilyesmi. Több felekezetet ismerek, elég nehéz mindenik tanítását megkülönböztetni. Nekem az a természetes, hogy unitárius vagyok, nekem ez tetszik. Az tetszik legjobban, hogy lehet kérdezni és nem akarja még anya sem (ő a lelkész) rám kényszeríteni azt, amiben hisz. Az embernek elemi létszükséglete egy jó közösség, ahol befogadják, ahol jókat lehet kérdezni és beszélgetni. A közömböségtől meghal az emberi elme. A templomban istentiszteleten illedelmesen viselkedünk, de megéri, mert utána mindig jó találkozni a barátokkal. (Bartha Sándor: Nagykároly)

OUT- ORSZÁGOS UNITÁRIUS GYEREKTÁBOR

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete idén is meghirdeti az **Országos Unitárius Gyerektábort**, amely **2022. augusztus 1-7. között a Magyarkúti Fogadó és Erdei Iskolában** (2621 Verőce-Magyarkút, 1273 Hrsz.) kerül megszervezésre. Felekezeti hovatartozás nélkül várunk minden **8 és 13 év közötti** fiatalt, akik új, életreszóló élményekkel, tapasztalatokkal és barátságokkal kívánnak gazdagodni. A tábor olyan programok színesítik, amelyek a gyerekek közösségi öntudatát erősíti, ismeretüket és ismeretségi körüket bővíti, megtapasztalják az unitárius szellemiséget, kreativitásukat fejlesztik, mindezt úgy, hogy közben állandó lehetőség nyílik mozgásra, kirándulásra, játékra és szórakozásra.

A tábor témája

Táborunk mottójának, figyelembe véve egyházunk 2022-es évi témáját, az **Unitárius kincskereső** címet választottuk. A tábor a Bibliában is szereplő egyetemes emberi értékekre fókuszál, mint amilyen az igazságosság, a becsületesség, a szeretet, a béke és az erőszakmentesség (ez utóbbi kettő különösen fontos a jelen körülményeket tekintve). Belső kincseinkből minél többet érdemes a felszínre hoznunk, ezért indulunk kincskereső útra a tábor folyamán. A tábor végére a gyerekek nem csak belső értékeiket ismerhetik meg jobban, de az unitárius egyház kincseivel, értékeivel és értékrendjével is találkozni fognak.

UTT – Unitárius Tinédzser Tábor

Az idei évben lehetőséget teremtünk a már konfirmált fiataljainknak is a táborozást illetően. Szeretnénk, ha unitárius közösségekben ők is helyet találnának. Ehhez elsősorban meg kell mutatnunk nekik az utat, lehetőséget kell teremtenünk. Bennük a jövő, nekik kell átadnunk hagyományainkat, elképzeléseinket csak így vihetik tovább. A tábor céljaihoz az is hozzá tartozik, hogy országosan ismerkedjünk meg a hasonló korosztályt képviselőkkel, megmutatva, hogy a kis közösségeken kívül is van unitárius élet. Várjuk minden **13-17 év közötti** fiatal jelentkezését.

A tábor időpontja: 2022. augusztus 8-12.

Helyszín: Tétény, Johannita Segítőszolgálat táborra (<https://johannitak.hu/segito-szolgalat/terenyi-tabor/a-tabor>)

A tábor témája: *Helyem a ma világában*

A tábor programja: Mivel a tábor helyszíne az Országos Kék Túra útvonalán helyezkedik el így a programban helyet kap a környék felfedezése, kilépve komfortzónánkból lehetőség nyílik az önismeretre is. Helyet kap a Célunk erősíteni az unitárius öntudatot az által is, hogy nem csak Magyarországon élő fiatalokat várunk, hanem határontúliakat is. Segítőink Erdélyben és Magyarországon élő fiatal unitárius képviselőiből tevődnek össze.

Részvételi Díjak

A tábor normál részvételi díja: 35 000 Ft / fő

- **Két testvér esetén:** 60 000 Ft / 2 fő
- **Három gyerek esetén:** 80 000 Ft / 3 fő
- **Önköltséges részvételi díj:** 50 000 Ft / fő

Megjegyzés a tábori díjakhoz

A tábor (ön)költsége, teljes ellátása egy főre ve-

títve 50.000 Ft. A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete anyagi lehetőségei szerint mindent elkövet annak érdekében, hogy a szerényebb anyagi helyzetű családok gyerekei is részt tudjanak venni a táborban, emiatt a tábor költségeiből 3 Ft-ból 1 Ft-ot a családotól átvállal. Így válik lehetővé a 35.000 Ft-os kedvezményes részvételi díj, illetve az ebből származtatott, további kedvezményt tartalmazó 60 000 Ft/két testvér, illetve 80 000 Ft/három testvér díjak. Az Egyházkerület vezetői tisztában vannak azzal, hogy vannak családok, akiknek még a kedvezményes részvételi díj kigazdálkodása is kihívást jelent a válságok által fenyegetett időszakban.

Éppen ezért kérjük, kedves híveinket, hogy amennyiben lehetőségük van rá, az ún. önköltséges részvételi díjat fizessék be. Ha tehetik, további adománnyal támogassák a tábor sikeres megvalósulását, hozzásegítve minden gyermeket, hogy eljuthasson az egyedi élményeket nyújtó OUT-Táborba. Felajánlásukat ezúton is köszönjük!

Részvételi díj befizetése

BANKI ÁTUTALÁSSAL:

Számlatulajdonos: Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete

Bankszámlaszám:

12001008-00378751-00100004

Kérjük, tüntesse fel a közleményben gyermeke(i) nevét és a célt.

SEMÉLYESEN:

1. A helyi egyházközség gyülekezeti lelkészénél
2. A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egy-

házkerülete hivatalában (3112801 telefonon előzetesen egyeztetett időpontban)

Cím: 1055 Budapest, Nagy Ignác utca 2-4. I. emelet / 6 kaputelefon.

A részvételi díj BEFIZETÉSÉNEK VÉGSŐ HATÁRIDÉJE:

- 2022. július 26. (kedd)

Megjegyzés a befizetési határidőhöz

A gyerek(ek) táborban való részvételét legkésőbb **2022. július 15-ig** lehet írásban lemondani. Ez esetben a részvételi díjat a szervező teljes egészében megtéríti.

A **2022. július 16-26.** között lemondott részvétel esetén az átutalt vagy készpénzben befizetett rész-

vételi díjból **15.000 Ft** vissza nem térítendő összeget számol el a szervező.

Szervezési okok miatt a **2022. július 27-e** után lemondott részvétel díját nem áll módunkban visszautalni.

Kapcsolat

Egyéb információkért forduljanak bizalommal :

Országos Unitárius Tábor (OUT): Albert-Nagy

Ákos főszervező:

- **E-mail:** muemefiatatok@gmail.com

- **Telefon:** +36-70-885-7487

Unitárius Tinédzser Tábor (UTT): Szabó Csengele főszervező:

- **E-mail:** elegnecs@gmail.com

- **Telefon:** +36-70-576-7208

Felhívás!

Az 1920 augusztus 28-án megalakult Unitárius Irodalmi Társaság célját Vári Albert kolozsvári vallásánár 1919-ben így fogalmazta meg:

„Az itt-ott feltűnő halvány mécsvilágok elenyésznek a rengetegben, s a vékonyan csörgedező erecskék áldáshintés nélkül tűnnek el a pusztában. Ezeket a gyengén pislákoló mécseseket összevonni s az égő gyertyát az asztalra tenni, ezeket a vékony erecskéket egy mederbe terelni s pusztá tájak felüdülésére fordítani: ez volna sürgős feladatunk, amit ismételten csak öntudatosan szervezett munkával érhetünk el. Szervezkedjünk s tömörüljünk, s mihelyt lehetséges alakítsuk meg az Unitárius Irodalmi Társaságot!”

A Társaság 30 éves működése alatt, az 1950-ben hatalmi szóval történő megszüntetéséig egyesítette az unitárius vallású írókat és támogatta és terjesztette az unitárius irodalmat. Támogatta azokat a csírákat, „amelyek kihajtva az emberiségnek gyümölcsöt termelhetnek.”

A megszűnése óta eltelt több mint 70 év, így immár régi kötelességünk pótoljuk be, ha újra végig gondoljuk Vári Albert gondolatait „Szervezkedjünk s tömörüljünk, s mihelyt lehetséges alakítsuk meg az Unitárius Irodalmi Társaságot!”

S. Nagy László gondolatait, miszerint „Százszor és százféleképp magyarázták, száz és százféle meghatározást találtak, de érezni csak egyféleképp érezte mindig minden magyar gondolkodó: az irodalom a nemzet életének legteljesebb és legtisztább megnyilatkozása, tükör, amely boldog időkben az öröm és vigasság mutatója, zord időkben pedig biztat, felemel, reményt nyújt.”, kibővítve, s beemelve a zeneművészetet, a képzőművészetet, a színházművészetet, szóval a kultúra minden területét és ismét virágoztassuk fel és mutassuk meg másoknak is az unitárius magyar lelket, a kultúrával is hirdessük az unitárius ígét a keresztény felebaráti és testvéri szeretetet.

Várjuk minden unitárius jelentkezését, aki szellemi, erkölcsi és anyagi támogatásban részesíti kezdeményezésünket. Kérjük, aki támogatja az újra alapítás gondolatát és szívesen részt venne az alapítás munkálataiban jelentkezzen a szerkesztőség e-mail címén:

unitariuselet@gmail.com.

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének kiadványa.

Alapítási év: 1947. HUISSN 01331271.

Szerkesztőbizottság: **Szabó Csengele** főszerkesztő, **Papp Gy. László** szerkesztő, **Farkas Wellmann Éva** szerkesztő, **Bartha Mária Zsuzsanna** szerkesztő, **Bakó-Nagy Zsuzsanna** szerkesztő.

Nyomda: „Norma” Nyomdász Kft. Hódmezővásárhely

Szerkesztőség címe: 1055 Budapest, Nagy Ignác utca 2-4. Telefon/ Fax: 311-2801; unitariuselet@gmail.com; Index: 25 842.

Terjesztő, felelős kiadó: Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete.

Előfizetés: mue@unitarius.hu; Éves előfizetés ára: 3600 Ft.

A lapszámok interneten elérhetők a tudastar.unitarius.hu oldalon.

Adományokat szívesen fogadunk. Bankszámlaszám: 11713005 – 20011631.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség álláspontját.